

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

HORNICKO-GEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra ekonomiky a systémů řízení

**ANALÝZA DISPARIT REGIONŮ SOUDRŽNOSTI NUTS 2 V ČESKÉ
REPUBLICE**

**DISPARITIES ANALYSIS OF NUTS 2 REGIONS COHESION IN THE CZECH
REPUBLIC**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Autor:

Bc. Zuzana Holá

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Igor Černý, Ph.D.

Ostrava 2018

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Hornicko-geologická fakulta
Institut ekonomiky a systémů řízení

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Zuzana Holá**
Studijní program: **N2102 Nerostné suroviny**
Studijní obor: **2102T001 Ekonomika a řízení v oblasti surovin**
Téma: **Analýza disparit regionů soudržnosti NUTS 2 v České republice**
Disparities Analysis of NUTS 2 Regions Cohesion in the Czech Republic

Jazyk vypracování: **čeština**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Teoretická východiska regionálních disparit v kontextu politiky soudržnosti EU
3. Situační analýza a identifikace disparit regionů soudržnosti ČR
4. Hodnocení disparit v regionech soudržnosti NUTS 2 ČR
5. Závěr

Rozsah závěrečné práce 50-70 normostran.

Seznam doporučené odborné literatury:

EUROSTAT *European regional and urban statistics. Reference Guide*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2010. 263 s. ISBN 978-92-79-15731-8.
KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSKÝ, J. a I. IVAN. *Socioekonomická geografie a regionální rozvoj: regionální analýzy v přístupech socioekonomické geografie k regionálnímu rozvoji*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2013. 146 s. ISBN 978-80-248-3287-6.
MELECKÝ, Lukáš a Michaela STANÍČKOVÁ. *Soudržnost a konkurenceschopnost vybraných zemí a regionů Evropské unie*. Ostrava: VSB-TU Ostrava, 2015. 330 s. ISBN 978-80-248-3838-0.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

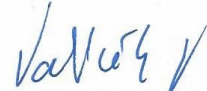
Vedoucí diplomové práce: **Ing. Igor Černý, Ph.D.**

Datum zadání: 31.10.2017

Datum odevzdání: 30.04.2018

doc. Ing. Šárka Vilamová, Ph.D.
vedoucí institutu

doc. Ing. Jan Valíček, Ph.D.
děkan fakulty

Prohlášení autora diplomové práce

- Celou diplomovou práci včetně příloh, jsem vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu. Byla jsem seznámena s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 35 – využití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a využití díla školního a § 60 – školní dílo.
- Beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má práci nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3).
- Souhlasím s tím, že jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že údaje o diplomové práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé diplomové práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO.
- Souhlasím s tím, že diplomová práce je licencována pod Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported licencí. Pro zobrazení kopie této licence, je možno navštívit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>
- Bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu o komerční využití z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona.
- Bylo sjednáno, že užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu komerčnímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26. dubna 2018

Zuzana Holá

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu diplomové práce Ing. Igorovi Černému Ph.D., za odbornou pomoc, cenné rady a konzultace, které napomáhali při tvorbě diplomové práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku regionálních disparit v regionech NUTS 2 v České republice.

Cílem diplomové práce je hodnocení a komparace regionálních disparit v regionech NUTS 2 v České republice v referenčním období 2005–2015 pomocí vybraných indikátorů politiky soudržnosti Evropské unie na základě výpočtu modifikované euklidovské vzdálenosti. Účelem diplomové práce je poukázat na nerovnosti mezi jednotlivými regiony soudržnosti v rámci jejich zařazení v klasifikaci NUTS 2. V rámci diplomové práce byla stanovena hypotéza, zda výše strukturální pomoci EU ovlivňuje vývoj regionů.

KLÍČOVÉ SLOVA

NUTS 2, disparita, ukazatel, region, Česká republika

ANNOTATION

The Diploma thesis focuses on the issue of regional disparities in NUTS 2 regions in the Czech Republic.

The aim of the thesis is the evaluation and comparison of regional disparities in NUTS 2 regions in the Czech Republic for the reference period of 2005 to 2015 using selected indicators of EU cohesion policy based on the calculation of the modified Euclidean distance. The purpose of the thesis is also to highlight the non-comparability between different regions within their inclusion in units NUTS 2. In the diploma thesis, the hypothesis was determined if the amount of EU structural assistance affects the development of the regions.

KEYWORDS

NUTS 2, disparity, indicator, region, the Czech Republic

OBSAH

1	ÚVOD.....	1
2	TEORETICKÁ VÝCHODISKA REGIONÁLNÍCH DISPARIT V KONTEXTU POLITIKY SOUDRŽNOSTI EU	3
2.1	ZÁKLADNÍ TEORETICKÉ VYMEZENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT	3
2.1.1	DEFINICE A INFORMAČNÍ HODNOTA REGIONÁLNÍCH DISPARIT ..	4
2.1.2	PŘÍČINY A DŮSLEDKY REGIONÁLNÍCH DISPARIT	6
2.1.3	KLASIFIKACE REGIONÁLNÍCH DISPARIT	8
2.1.4	UKAZATELE REGIONÁLNÍCH DISPARIT PRO HODNOCENÍ SOUDRŽNOSTI V PODMÍNKÁCH EU	11
2.2	TEORETICKÁ VÝCHODISKA POLITIKY SOUDRŽNOSTI EU	15
2.2.1	DEFINICE A POJETÍ SOUDRŽNOSTI EU	16
2.2.2	VÝVOJ POLITIKY SOUDRŽNOSTI EU DO ROKU 2000.....	17
2.2.3	VÝVOJ POLITIKY SOUDRŽNOSTI OD ROKU 2000	20
2.3	POLITIKA SOUDRŽNOSTI V PROGRAMOVACÍM OBDOBÍ 2014–2020 ...	21
2.3.1	POLITIKA SOUDRŽNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE V PROGRAMOVACÍM OBDOBÍ 2014–2020	24
2.4	METODICKÁ VÝCHODISKA MĚŘENÍ A HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT V PODMÍNKÁCH EU	27
2.4.1	METODA MEZIREGIONÁLNÍ KOMPARACE.....	28
2.4.2	METODY GRAFICKÉ A ŠKÁLOVACÍ	29
2.4.3	METODY MATEMATICKO-STATISTICKÉ.....	30
3	SITUAČNÍ ANALÝZA A IDENTIFIKACE DISPARIT REGIONŮ SOUDRŽNOSTI ČR	32
3.1	ÚZEMNÍ KLASIFIKACE KRAJŮ SOUDRŽNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE .	32
3.1.1	POČET OBYVATEL A ROZLOHA REGIONŮ NUTS 2 V ČR.....	34

3.1.2	ZJEDNODUŠENÁ SITUAČNÍ ANALÝZA REGIONŮ NUTS 2 ČR	35
3.2	IDENTIFIKACE VYBRANÝCH DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 ČR.....	44
3.2.1	IDENTIFIKACE REGIONÁLNÍCH DISPARIT PROSTŘEDNICTVÍM POLITIKY SOUDRŽNOSTI EU	44
3.2.2	IDENTIFIKACE DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 S VYUŽITÍM METODY ŠKÁLOVÁNÍ.....	46
3.2.3	IDENTIFIKACE TRENDU DISPARIT POMOCÍ MEZIROČNÍCH ZMĚN (DIFERENCE).....	50
4	HODNOCENÍ DISPARIT V REGIONECH SOUDRŽNOSTI NUTS 2 ČR	54
4.1	DESKRIPTIVNÍ STATISTICKÉ METODY	54
4.2	HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 ČR POMOCÍ ZÁKLADNÍCH POPISNÝCH CHARAKTERISTIK	57
4.3	HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 ČR POMOCÍ EUKLIDOVSKÉ VZDÁLENOSTI	62
4.3.1	HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 ČR.....	64
4.4	VYHODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 ČR	66
4.4.1	KOMPARATIVNÍ HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 ČR POMOCÍ BODOVÉ METODY	67
5	ZÁVĚR	69
	SEZNAM LITERATURY	73
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	78
	SEZNAM OBRÁZKŮ	
	SEZNAM TABULEK	
	SEZNAM PŘÍLOH	

1 ÚVOD

Soubor struktur, procesů, idejí, hodnotících soudů a cílových představ jsou velmi komplexní pojmy vyjadřující Evropskou unii, tak jak ji dnes známe. Preference politických a strategických aspektů dělají z Evropské unie (EU) jeden z nejbohatších států světa.

Postupné rozšiřování členské základny EU sebou přineslo významné výhody a nové možnosti ekonomického vývoje. Prohlubování integrace mělo za následek značné zvyšování ekonomických, sociálních a územních rozdílů.

Jedním z hlavních cílů EU je redukovat a vyrovnávat regionální nerovnosti a přispět k větší konkurenceschopnosti jak regionů, tak celé národní ekonomiky za pomoci politiky soudržnosti EU. Úzkou vazbu s disparitami má soudržnost (koheze), která se při snižování disparit zvyšuje, a naopak při zvyšování regionálních disparit se snižuje.

Česká republika (ČR) vstoupila do Evropské unie 1. května 2004 díky úspěšnému zakončení přístupových rozhovorů, během kterých se projednaly podmínky členství v EU. Toto období přináší pro EU největší rozšíření o 10 nových států a tím i největší prohloubení disparit mezi nimi. Tato desetimilionová země zaujímá geograficky, ekonomicky i politicky významnou polohu v rámci Evropské unie. Přes všechny významné politické, ekonomické i sociální změny, kterými Česká republika musela projít se i nadále potýká s řadou vážných problémů. V České republice jsou velmi značné regionální rozdíly a patří tak k zemím, které čerpaly a stále čerpají prostředky v rámci politiky soudržnosti EU.

Cílem diplomové práce je analyzovat, komparovat a zhodnotit disparity v regionech soudržnosti NUTS 2 v České republice pomocí vybraných indikátorů politiky soudržnosti EU na základě výpočtu modifikované euklidovské vzdálenosti v referenčním období 2005–2015. Účelem diplomové práce je poukázat na nerovnosti mezi jednotlivými regiony soudržnosti v rámci jejich zařazení v klasifikaci NUTS 2. V rámci diplomové práce byla stanovena hypotéza, zda v letech 2005–2015 dochází ke snižování míry regionálních disparit na úrovni regionů soudržnosti.

Diplomová práce je strukturována do tří obsahových kapitol doplněných o úvod a závěr. První obsahová kapitola nastiňuje základní teoretická východiska regionálních disparit a politiky soudržnosti EU. První část kapitoly je věnována definici, pojetí a informační hodnotě regionálních disparit, včetně jejich příčin a důsledků s následnou

klasifikací regionálních disparit. Následná část vymezuje možné ukazatele regionálních disparit pro hodnocení soudržnosti v podmínkách EU. Druhá část této kapitoly se zabývá definicí a pojetím politiky soudržnosti EU, včetně jejího vývoje. Závěrem charakterizuje politiku soudržnosti v programovém období 2014–2020, nejprve obecně v rámci Evropské unie a pak v České republice.

Druhá obsahová kapitola přináší zjednodušenou situační analýzu krajů soudržnosti České republiky. Na začátku kapitoly je představena územní klasifikace České republiky a následně zjednodušená situační analýza všech krajů. Jsou zde uvedeny informace o územním vymezení jednotlivých krajů, jejich demografie. Druhá část identifikuje vybrané disparity regionů NUTS 2 v ČR prostřednictvím vybraných ukazatelů politiky soudržnosti, metodou semaforu a analýzou meziročních změn.

Náplní třetí obsahové kapitoly je samotné hodnocení disparit v regionech NUTS II v České republice za pomoci základních popisných charakteristik a prostřednictvím měření vzdáleností od optimální hodnoty disparit, která je určena hodnotou mediánu. V této části diplomové práce jsou interpretovány výsledky metody modifikované euklidovské vzdálenosti, kde míru vzdálenosti reprezentuje *čtverec* (druhá mocnina) euklidovské vzdálenosti. Centrální hodnota při kalkulaci čtverce euklidovské vzdálenosti je určena mediánem. K aplikaci metod je využit především tabulkový procesor Microsoft Office Excel a statistický software IBM SPSS 25.

V rámci diplomové práce byly použity obecné teoretické metody vědeckého zkoumání a matematicko-statistické metody. Pro zpracování diplomové práce byly informace čerpány z českých a zahraničních odborných knih a také z elektronických publikací věnujících se tématu regionálních disparit a politiky soudržnosti EU. Pro výběr datové základny byla využita regionální databáze ukazatelů Statistického úřadu Evropské unie (Eurostat) a Českého statistického úřadu (ČSÚ).

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA REGIONÁLNÍCH DISPARIT V KONTEXTU POLITIKY SOUDRŽNOSTI EU

Odraz principu solidarity uvnitř Evropské unie představuje politika soudržnosti, také nazývána hospodářská a sociální soudržnost. Hlavním smyslem politiky soudržnosti EU je redukovat a vyrovnávat regionální nerovnosti jak regionů, tak celé národní ekonomiky členských států. Tímto přispívá k větší konkurenceschopnosti těchto celků. V posledních letech se prohlubovaly značné rozdíly mezi jednotlivými regiony EU a v této souvislosti politika soudržnosti EU disparity intenzivněji zkoumá. Synonymem pro regionální rozdíly nebo také rozdíly mezi regiony je regionální disparita. V důsledku historického vývoje a postupného rozšiřování EU začalo docházet ke vzniku a prohlubování těchto regionálních disparit. V současné době patří k velmi frekventovaným pojmům právě disparita, region, soudržnost a regionální disparita. Pro bližší zkoumání je nutné si vymezit a objasnit právě termín disparita k čemuž slouží následující kapitola.

2.1 ZÁKLADNÍ TEORETICKÉ VYMEZENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT

Na problematiku disparit je dnes nahlíženo jako na složitý problém, který je potřeba řešit přijetím multidimenzionálního přístupu k jeho zkoumání. Zmiňovaný multidimenzionální přístup naznačuje systémový pohled na předmět zkoumání. Rozšiřuje převažující ekonomickou dimenzi o dimenzi sociální, sociálně-prostorovou, politicko-správní, institucionální, územní a další¹. Můžeme vidět, že uvedený přístup je totožný s evropským pojetím a chápáním disparit v kontextu politiky soudržnosti EU. Disparity nejsou zkoumány, abychom byli všichni totožní, ale naopak jsou zkoumány z důvodu efektivně odlišit a dobře zužítkovat komparativní výhody státu. Jedná se o potvrzení jedinečnosti státu².

---

¹ KUTSCHERAUER, Alois, Hana FACHINELLI, Jan SUCHÁČEK, Karel SKOKAN, Miroslav HUČKA, Pavel TULEJA a Petr TOMÁNEK. *Regionální disparity: disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2010. 266 s. ISBN 978-80-248-2335-5.

² FOJTÍKOVÁ, Lenka et al. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava Ekonomická fakulta, 2014. 364 s. ISBN 978-80-248-3333-0.

2.1.1 DEFINICE A INFORMAČNÍ HODNOTA REGIONÁLNÍCH DISPARIT

S pojmem regionální disparita se setkáváme čím dál častěji, a to zejména v posledním desetiletí. V dnešní době se často pojem disparita skloňuje, ale jen málo lidí si dokáže představit něco konkrétního či vybavit si s čím pojem souvisí. S problematikou regionálních disparit musíme spojit problematiku regionů. Nejprve je nutno vymezit pojem region. Pojem *region* lze chápat v různých souvislostech a významech. Skokan (2003) region vysvětluje jako: „*oblast, pruh země, prostor, místo, který má více či méně jasně stanovené hranice nebo určité vlastnosti.*”³. Podobnou definici nabízí Varadzin et al. (2005), který uvádí, že regionem se rozumí i území, které se vyznačuje určitou vnitřní soudržností, jednou kvalitou nebo charakteristikou jevů⁴. Regiony lze rozlišovat dle pojetí objektivního a subjektivního. *Objektivní pojetí* chápe region jako reálně existující jednotku, ve které existují socioekonomické charakteristiky lidské společnosti ovlivňované přírodním prostředím. Objektivní pojetí je starší než pojetí subjektivní. V *subjektivním pojetí* představuje region model, pomocí kterého je možné studovat daná území. Region lze rozdělit na území *subnárodní* představující část území jednoho státu (kraje), *nadnárodní* území tvořící seskupení států (Střední Amerika) a území *transnárodní*, což značí území dvou nebo více států přesahující státní hranice⁵. Struktura regionů představuje jejich důležitou vlastnost. Na základě jejich struktury jsou rozlišovány dva typy geografických regionů – homogenní a nehomogenní regiony. *Homogenní regiony* oproti *nehomogenním regionům* se vyznačují stejnorodostí svých vlastností. Nehomogenní regiony neboli také heterogenní se označují jako spádové, funkční a uzlové regiony. V tomto typu regionu se vyskytují periferní oblasti se vzájemnou interakcí. Mezi jednotlivými regiony jsou důležitým faktorem jejich hranice. Hranice jsou tvořeny převážně hranicemi přírodními (např. řeky, hory, moře, pobřeží), historickými (např. království) a administrativními hranicemi⁶.

---

³ SKOKAN, Karel. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava: Repronis, 2003. 114 s. ISBN 80-7329-023-5.

⁴ VARADZIN, František et al. *Regiony a vnější ekonomické vztahy*. Ostrava: VŠB – TUO, OFTIS Ostrava, 2005. 195 s. ISBN 80-248-0968-0.

⁵ SKOKAN, Karel. ref. 3. s. 11.

⁶ WOKOUN, R., P. MATES AJ. KADERÁBKOVÁ et al. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 474 s. ISBN 978-80-7380-304-9.

Jestliže si chceme přiblížit a nadefinovat pojem disparita a regionální disparita nalezneme celou řadu vymezení a formulací. Disparita pochází z latinského slova *disparita(u)s* a znamená „rozdělený“. Dle významu se disparitou rozumí rozdílnost, nerovnosti, ale také nesoulad⁷. Novotná (2008) definuje regionální disparity jako „rozdíly v ekonomické, sociální a jiné oblasti života společnosti v konkrétním území“⁸. Jedna z dalších definic disparit či regionálních disparit zní: „Disparita je rozdílnost, resp. nerovnost znaků, jevů či procesů, jejichž identifikace a srovnávání má nějaký racionální smysl (poznávací, psychologický, sociální, ekonomický, politický apod.)“⁹. Molle (2007) uvádí souvislost mezi disparitami a kohezí neboli soudržností. Při snižování disparit se koheze zlepšuje a při růstu regionálních disparit se koheze naopak zhoršuje. Pokud akceptujeme, že disparity jsou projevem soudržnosti, můžeme je rozdělit na ekonomické, sociální a územní¹⁰.

V evropském pojetí lze na regionální disparity nahlížet jako na negativní (nežádoucí) a pozitivní jev. Avšak na regionální disparity je mnohokrát nahlíženo ve smyslu *nežádoucího jevu*. Nežádoucí jev představuje problém, který negativně ovlivňuje rozvoj regionů. Velké rozdíly mezi regiony mohou způsobit nepříjemné ekonomické a sociální důsledky. Naopak na *pozitivní jev* disparit lze nahlížet ve smyslu silných stránek regionu, jež mohou plynout do komparativní či konkurenční výhody regionu¹¹.

Pozitivní a negativní disparity jsou analyzovány a vyhodnocovány z důvodu jejich informační hodnoty. Informační hodnoty pro příjemce (uživatele) mohou nabývat několika forem¹²:

---

⁷ KUTSCHERAUER, Alois a kol. ref. 1. s.3.

⁸ NOVOTNÁ, Martina. *Regionální politika EU*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita, 2008. 210 s. ISBN 978-80-7400-195-6.

⁹ KUTSCHERAUER, Alois a kol. ref. 1. s.6.

¹⁰ MOLLE, Willem. *European cohesion policy: Regions and Cities*. London: Routledge, 2007. 347 s. ISBN 978-0-415-43812-4.

¹¹ MELECKÝ, L., STANIČKOVÁ, M. *Soudržnost a konkurenceschopnost vybraných zemí a regionů Evropské unie*, vol. 44. Ostrava: VSB-TU Ostrava, 2015. 336 s. ISBN 978-80-248-3838-0.

¹² KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSKÝ, J., IVAN, I. *Socioekonomická geografie a regionální rozvoj: regionální analýzy v přístupech socioekonomické geografie k regionálnímu rozvoji*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava Ekonomická fakulta, 2013. 146 s. ISBN 978-80-248-3287-6.

- *poznávací* – informace zvyšující stav poznání uživatele,
- *rozhodovací* – informace vytvářející uživateli východiska pro rozhodování,
- *motivační* – informace motivující uživatele k nějaké konkrétní činnosti,
- *operační* – informace poskytující uživateli impulzy pro operativní jednání.

Informační hodnota by měla být pro uživatele rozhodujícím prvkem v případě volby přístupu k identifikaci a hodnocení disparit.

2.1.2 PŘÍČINY A DŮSLEDKY REGIONÁLNÍCH DISPARIT

Nerovnosti v regionech mohou být vyvolány celou řadou faktorů ekonomické a neekonomické povahy¹³. Zmiňované faktory ovlivňující vznik regionálních problémů můžeme rozdělit na *faktory primární* a na *faktory sekundární*, přičemž sekundární faktory přímo vyplývají z faktorů primárních nebo na ně mají zpravidla těsnou vazbu¹⁴.

Mezi **primární faktory**, jak uvádí Melecký a Staníčková (2015), patří¹⁵:

- *Ekonomická struktura regionů*, která odráží pro každý region charakteristickou ekonomickou strukturu. Z této struktury později vyplývá vyspělost regionů.
- *Relativně nízká mobilita pracovní síly* představuje neschopnost zaměstnanců efektivně reagovat na rozdíly ve mzdách a jejich reakce se opoždí za poptávkou. Vznikají zde regionální nerovnosti v příjmech.
- *Relativní nízká mobilita kapitálu*, která je považována ve většině odborné literatury za velice mobilní. Skutečnost ale o kapitálu vypovídá, že není schopen dostatečně reagovat bez jakéhokoli prodlení na rozdíly ve výrobních nákladech.
- *Geografické faktory* zahrnují zejména geografickou odlehlost regionu a nedostatečné přírodní zdroje. Umístění regionu na periferiích hraje významnou roli pro jejich ekonomické výhody/nevýhody. Značnou nevýhodou jsou nadprůměrné dopravní náklady, omezený přístup k dostatečně velkým městským centrům, které představují přísun specifických služeb a tržních informací, kontaktu se zákazníkem nebo nízkou

---

¹³ MELECKÝ, L., STANIČKOVÁ, M. ref.11. s.16.

¹⁴ KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSKÝ, J., IVAN, I. ref. 12. s. 45.

¹⁵ MELECKÝ, L., STANIČKOVÁ, M. ref.11. s.16.

kvalitou dopravních spojů. Pozitivním či negativním faktorem může být faktor přírodních zdrojů, jelikož na jedné straně mohou regiony být nedostatečně vybavené tímto bohatstvím (např. horské regiony) a na druhé straně mohou některé regiony těžit z výskytu přírodního bohatství (ropa, zemní plyn).

- *Jiné primární faktory* zahrnují centralizaci či decentralizaci státních institucí, politické rozhodnutí ve státoprávním a územním uspořádání nebo psychologické faktory.

Sekundární faktory rovněž ovlivňují nerovnoměrnost regionálního rozvoje a zároveň vyplývají z faktorů primárních. Dle Kutscherauera a kol. (2013) k nim patří¹⁶:

- *Demografická situace* zahrnuje rozdíl mezi vzdálenostmi venkovského obyvatelstva vůči městskému či rozdíly v přírůstcích obyvatelstva.
- *Vnější ekonomika* je tvořena systémem dopravním a spojovým, kontaktem s centrálními úřady, technickou a finanční infrastrukturou. Uvedený faktor velmi ovlivňuje příliv nových firem do regionu a úzce souvisí s rozvojovými póly regionu.
- *Rigidita nákladů a cen*, jejímž cílem je ze zaostalých regionů zamezení odlivu pracovní síly a zároveň zde přilákat kapitál.
- *Faktory prostředí* se zabývají o image prostředí, tzn. přitažlivost prostředí. Orientují se na rekonstrukce devastovaných regionů, tím na přilákání nového odvětví a zahraničního kapitálu.
- *Jiné sekundární faktory* se orientují například na regiony v inovacích.

Důsledek disparit lze pozorovat v tzv. problémových regionech. Problémové regiony se vyskytují ve třech základních typech. První typ představuje *regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji*, jsou to především venkovské a odlehlé regiony. Následují *regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů*, tyto regiony nedostatečně využívají své přírodní zdroje. Hlavním důvodem je nedostatečný kapitál. Třetím typem jsou *regiony se stagnujícími, respektive upadajícími základními odvětvími*. Obvykle se vyznačují například rostoucí mírou nezaměstnanosti, klesající ekonomickou úrovní ve srovnání

---

¹⁶ KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSKÝ, J., IVAN, I. ref. 12. str. 47.

s ostatními regiony a nízkou mírou ekonomické aktivity, zejména u žen. Zmiňovaný typ regionů se v minulosti řadil mezi nejvyspělejší, avšak z důvodu změn ve struktuře u nich došlo ke stagnaci, respektive úpadku tradičních průmyslových odvětví (těžba uhlí, energetika, hutnictví a textilní výroba). Významné rozdíly v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů mohou výrazně ovlivňovat celkový hospodářský rozvoj státu a zároveň tak hrozí vyvolání sociálních nepokojů nebo politických konfliktů¹⁷.

2.1.3 KLASIFIKACE REGIONÁLNÍCH DISPARIT

Klasifikací se rozumí hierarchické uspořádání tříděných určitých znaků, jevů či procesů spadajících do oblastí sociálních, ekonomických nebo demografických. Hierarchické třídění pak sleduje návaznost jevů či procesů od obecnějšího k podrobnějšímu.

Regionální disparity jsou klasifikovány ze dvou hledisek – vertikální a horizontální. Dle **vertikální perspektivy** se disparity mění v souladu s geografickým měřítkem. Disparity lze posuzovat v souvislosti různých geografických rámců (svět, Evropa, národ) nebo různých územních měřítek (země, region, obec), získáme tak rozdílný pohled na míru těchto disparit. V důsledku snižujícího územního měřítka mají disparity tendenci se zvyšovat. Z **horizontálního hlediska** přijmeme tvrzení, že disparity souvisejí s věcnou sférou jejich výskytu. Teze zahrnuje materiální i nemateriální disparity a jejich členění může být i shodné. *Materiální disparity* většinou představují disparity měřitelné. *Nemateriální*, také nazývány jako *mentální disparity*, představují takovou skupinu disparit, která je velmi obtížně kvantifikována a existuje v myslích obyvatelstva¹⁸. Z věcného hlediska lze materiální a nemateriální disparity dále dělit na (Kutscherauer, Šotkovský, Adamovský, Ivan, 2013, Melecký, Staníčková, 2015):

- *Ekonomické disparity* jsou projevem rozdílů v ekonomickém rozvoji mezi jednotlivými regiony. Míru hospodářské soudržnosti odráží ekonomické disparity na úrovni evropského přístupu, a to tehdy pokud jsou všechny hospodářské segmenty zahrnuty do evropského hospodářství. Jestliže klesají rozdíly mezi složkami konkurenceschopnosti, znamená to, že se úroveň ekonomické soudržnosti zvyšuje.

---

¹⁷ WOKOUN, René, Pavel MATES a Jaroslava KADERÁBKOVÁ. ref. 6.

¹⁸ KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSÝ, J., IVAN, I. ref. 12. str. 56.

Z tohoto vyplývá, že méně rozvinuté regiony jsou schopny dohánět ty vyspělejší. K vyjádření výkonnosti ekonomiky je možné použít řadu indikátorů. Za podstatné indikátory v rámci meziregionálního srovnání lze pokládat tři – produkt, přidanou hodnotu a daňovou zátíženost. Za hlavní indikátor vůbec bývá pokládán hrubý domácí produkt (HDP/obyv.), který umožňuje srovnání vstupních informací o výkonnosti regionů¹⁹. Ekonomické disparity se dají dále pozorovat podle ekonomického, rozvojového a lidského potenciálu a ekonomické struktury. *Ekonomickým potenciálem* se rozumí výkonnost ekonomiky, produktivita a vnější vztahy. Pod *ekonomickou strukturou* se řadí odvětvová ekonomika a struktura podle subjektů. Oblast výzkumu a vývoje, zahraničního kapitálu a investic spadá do *rozvojového potenciálu*. *Lidský potenciál* zahrnuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo, zaměstnanost, nezaměstnanost a mobilitu²⁰.

- *Sociální disparity* jsou odrazem, jak obyvatelstvo vnímá teritoriálně diferencovanou životní úroveň, kvalitu života a sociální nerovnosti. Tuto oblast disparit je možné měřit indikátory 12 sociálních disparit. Mezi ně patří – míra zaměstnanosti, míra nezaměstnanosti, míra rizika chudoby a také by se měly zaměřovat na dostupnost a kvalitu zaměstnání²¹. Sociální disparity jsou dále členěny na *obyvatelstvo*, kde je zahrnuta jeho životní úroveň, úroveň vzdělání, migrace a zdravotní stav. Dále *sociální vybavenost*, která odráží zdravotnictví, sociální služby, bydlení, kulturu a školství, *sociální patologii* související se sociální exkluzí, kriminalitou a nehodovostí²².
- *Územní disparity* jsou vztaženy k silným nerovnostem ve vybavenosti územních faktorů konkurenceschopnosti postupně směřujícím k asymetrické distribuci fyzického a lidského kapitálu. Pro vyjádření územních rozdílů se v souvislosti s územními disparitami často používá pojem *územní nerovnováha*²³. Stejně jako ekonomické a sociální disparity je možné dále členit i ty územní, a to na životní

---

¹⁹ MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str. 17.

²⁰ KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSKÝ, J., IVAN, I. ref. 12. str. 57.

²¹ MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str.17.

²² KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSKÝ, J., IVAN, I. ref. 12. str. 57.

²³ MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str. 17.

a přírodní prostředí, fyzicko-geografický potenciál, dopravní a technickou infrastrukturu. Oblast *životního a přírodního prostředí* zahrnuje ovzduší, vodu, přírodu a biodiverzitu, půdu, lesy a krajinu. Pod *fyzicko-geografický potenciál* spadá klima, nerostné bohatství, struktura a intenzita osídlení, polohové poměry a lokalizace regionů. *Dopravní infrastruktura* představuje silniční, železniční a leteckou infrastrukturu, vodní dopravu a dopravní obslužnost. *Technickou infrastrukturou* se rozumí zásobování vodou a energiemi, kanalizace a čištění odpadních vod, infrastruktura cestovního ruchu, informační a telekomunikační technologie²⁴.

Na regionální disparity můžeme dále nahlížet podle způsobu vzniku, ovlivnitelnosti a z časového a teritoriálního hlediska.

Podle způsobu vzniku se disparity dělí na:

- *samovolně vznikající disparity* jsou vyvolané geografickými nebo zdrojovými asymetrickými šoky, jako jsou například kalamity, vichřice a povodně,
- *disparity vznikající činností člověka* představují disparity vyvolané např. ekonomickou činností, politickými výkyvy a vnější ekonomickou.

Další klasifikace může být z hlediska ovlivnitelnosti, kdy lze nahlížet na disparity jako na disparity *ovlivnitelné* a *neovlivnitelné*.

Ovlivnitelné disparity je možné změnit nebo ovlivnit nástroji regionální politiky. Tuto skupinu lze dělit na:

- *přímo ovlivnitelné* zahrnují ty disparity, u nichž lze stanovit relativně úzkou vazbu mezi řídicím aktem a výsledkem,
- *nepřímo ovlivnitelné*, u kterých neexistuje přímá vazba mezi disparitou a nástrojem regionální politiky.

Neovlivnitelné disparity souvisí s hodnocením přírodních zdrojů, rozlohy a územím. Člení se na:

- *disparity neovlivnitelné ani v budoucnu* – disparity přírodních zdrojů,

---

²⁴ KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSKÝ, J., IVAN, I. ref. 12. str. 58.

- *disparity neovlivnitelné dočasně* – disparity, u nichž by mohlo dojít k přeměně na ovlivnitelné na základě rozvoje vědy²⁵.

Velmi významná pro sledování, zkoumání a hodnocení regionálních disparit je časová dimenze. V rámci sledování dle časové dimenze se rozlišuje *časový horizont* a *dynamika regionálních disparit*. Z hlediska časového horizontu dělíme disparity na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Dynamika regionálních disparit zkoumá okamžitý stav disparit a změny disparit v čase.

Teritoriální hledisko sleduje prostorové disparity a ty se týkají vhodně zvolené velikosti územních jednotek pro sledování a hodnocení disparit²⁶.

2.1.4 UKAZATELE REGIONÁLNÍCH DISPARIT PRO HODNOCENÍ SOUDRŽNOSTI V PODMÍNKÁCH EU

Konvergence chudých a bohatých regionů na území Evropské unie je jeden z hlavních cílů politiky soudržnosti. Právě existencí disparit mezi zeměmi, regiony a sociálními skupinami je uvedena politika vyvolávána s cílem redukovat disparity, a to prostřednictvím ukazatelů. Ukazatele vyjadřují velikost, strukturu a úroveň disparit. Tímto způsobem je možné vyjádřit míru soudržnosti. Hodnocení disparit mezi regiony v EU lze klasifikovat z různých pohledů v závislosti na účelu, ke kterému hodnocení slouží²⁷.

Pro lepší porovnatelné formy regionální statistiky používá Evropská unie systém regionálního členění NUTS (Nomenclature of Territorial Unit for Statistics) a to zejména pro účely politiky soudržnosti EU. Klasifikace byla vytvořena jako jediný soudržný systém rozdělení území EU na počátku 70. let 20. století. Cílem nomenklatury je vytvářet regionální statistiky pro Společenství²⁸.

NUTS regiony představují součást systému jednotné struktury územních jednotek, který zavedl Evropský statistický úřad (EUROSTAT) pro potřeby statistického sledování

---

²⁵ KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSKÝ, J., IVAN, I. ref. 12. str. 53.

²⁶ KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSKÝ, J., IVAN, I. ref. 12. str. 55.

²⁷ WOKOUN, R., P. MATES AJ. KADEŘÁBKOVÁ et al. ref. 6.

²⁸ EUROSTAT. Login for information on a specific topic. *Ec.europa.eu* [online]. 2018 [cit. 29. 3. 2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat>.

a zpracovávání analýz sociální a ekonomické situace v jednotlivých regionech EU. V rámci srovnání regionů klasifikace zahrnuje tři základní úrovně NUTS 1, NUTS 2 a NUTS 3, přičemž Eurostat se nejvíce zabývá sběrem dat pro úroveň NUTS 1 a NUTS 2. Vzhledem k zaměření jsou uvedené dvě nomenklatury nejúplnější, co se týká dostupnosti dat. Statistiky a data pro úroveň NUTS 3 jsou dostupná často jen v určitém časovém úseku a pouze pro vybraná základní data²⁹. Od roku 2008 se úroveň členění rozšiřuje a Eurostat se zabývá i místními samosprávnými celky (Local administrative unit) LAU 1 a LAU 2³⁰. Základním kritériem pro rozdělení NUTS je doporučený počet obyvatel, tedy minimální a maximální počet obyvatel úrovně NUTS, jež znázorňuje tabulka č. 2-1.

Tabulka 2-1: Počty obyvatel pro jednotky NUTS v Evropské unii

Statistická jednotka	Maximální počet obyvatel	Minimální počet obyvatel
NUTS 1	7 000 000	3 000 000
NUTS 2	3 000 000	800 000
NUTS 3	800 000	150 000

Zdroj: EUROSTAT, 2010, vlastní úprava, 2018

Přestože byla vytvořena stanovující vymezení, přetrvává mezi úrovněmi NUTS v zemích EU poměrně značná heterogenita, která odráží rozdílný přístup k regionům v jednotlivých členských státech.

Dle současné klasifikace NUTS 2013 pro rok 2015 v EU-28 vydal Eurostat, že EU má na úrovni NUTS 1 celkem 98 regionů, úroveň NUTS 2 tvoří 276 regionů a pod úroveň NUTS 3 spadá 1 342 regionů³¹.

Regionální rozdíly mohou být popsány různými ukazateli, pomocí nichž lze disparity hodnotit. Mezi ukazatele patří:

- ukazatele pro hodnocení ekonomické, sociální a územní soudržnosti EU,

²⁹ EUROSTAT. European regional and urban statistics. Reference Guide. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2010. 263 s. ISBN 978-92-79-15731-8.

³⁰ ŽIŽKA, Miroslav et al. *Hospodářský rozvoj regionů: vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita*. Praha: Kamil Mařík – Professional Publishing, 2013. 224 s. ISBN 978-80-7431-131-4.

³¹ EUROSTAT. *NUTS classification*. Europa.eu [online]. 2013 [cit. 19. 2. 2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview>.

- ukazatele pro hodnocení plnění cílů Lisabonské strategie,
- ukazatele Strategie Evropa 2020,
- ukazatele pro hodnocení územního rozvoje EU.

Hodnocení a sledování tendencí disparit v kontextu soudržnosti pomocí *ukazatele pro hodnocení ekonomické, sociální a územní soudržnosti EU* jsou zveřejňovány v omezeném rozsahu jednou za tři roky Evropskou komisí. Ukazatel je začleněn a vychází ve *Zprávách o hospodářské a sociální soudržnosti* neboli v tzv. *Kohézních zprávách*. Základní zprávy disponují podrobným obsahem hodnotícím disparity mezi státy a regiony EU-28. Analyzují současný stav a charakterizují následný vývoj v blízké budoucnosti. Přehled publikovaných kohezních zpráv včetně roku zveřejnění a celého názvu uvádí následující tabulka 2-2. V roce 1996 byla vydána první zpráva a dosud bylo zveřejněno šest kohezních zpráv. Jednotlivé názvy zpráv reprezentují jejich hlavní zaměření. Poslední zveřejněná v roce 2014 byla *Šestá zpráva o ekonomické, sociální a územní soudržnosti*, která dokládá na datech, jak je politika soudržnosti schopna plnit cíle růstu stanovené ve Strategii Evropa 2020. Kromě kohezních zpráv Evropská komise vydává také *Zprávy o pokroku ekonomické a sociální soudržnosti*³². Zprávy o pokroku ekonomické a sociální soudržnosti mají za úkol analyzovat situaci od poslední vydané zprávy o hospodářské, sociální a územní soudržnosti. Pro analýzu jsou ve zprávách používány zejména ukazatele zaměstnanosti, nezaměstnanosti, HDP/obyv., změna populací, riziko chudoby a další³³.

---

³² MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str. 33.

³³ SKOKAN, Karel et al. Regionální disparity v mezinárodním srovnání [online]. 2008 [cit. 19. 2. 2018]. Dostupné z: http://disparity.idealnihosting.cz/vysledky/05_studie_du4.pdf.

Tabulka 2-2: Zprávy o hospodářské, sociální a územní soudržnosti EU

Pořadí zprávy	Rok vydání	Název zprávy
1.	1996	První kohezní zpráva
2.	2001	Druhá zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti: Jednota, solidarita, diverzita pro Evropu, její obyvatele a její území
3.	2004	Třetí zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti: Nové partnerství pro soudržnost, konvergenci, konkurenceschopnost, spolupráci
4.	2007	Čtvrtá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti: Rostoucí regiony, rostoucí Evropa
5.	2010	Pátá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti: Investování do budoucnosti Evropy
6.	2014	Šestá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti. Investice pro růst a zaměstnanost: Podpora rozvoje a dobrého vládnutí v regionech a městech EU

Zdroj: MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M., 2015, vlastní zpracování, 2018

K hodnocení regionálních rozdílů je možné použít také *ukazatel pro hodnocení plnění cílů Lisabonské strategie*. V rámci Lisabonské strategie byly hodnoceny tzv. strukturální ukazatelé, které jsou ukazateli mezinárodního srovnání úrovně rozvoje členských států a jsou sledovány Eurostatem. Vzhledem k naplňování cílů Lisabonské strategie bylo v roce 2000 celkem 42 strukturálních ukazatelů, které se týkaly oblastí: zaměstnanosti, celkového ekonomického prostředí. V následujícím období se počet ukazatelů neustále navyšoval a dosáhl až na sto indikátorů, avšak v roce 2004 došlo ke snížení na 14 ukazatelů. Těchto konečných 14 strukturálních ukazatelů zaštiťuje všechny tři pilíře Lisabonské strategie, tj. ekonomický, sociální a environmentální³⁴. Ukazatele Lisabonské strategie byly nahrazeny hlavní hospodářskou reformní agendou *Strategií Evropa 2020*. Strategie Evropa 2020 má za cíl dosáhnout hospodářského růstu a větší zaměstnanosti v horizontu deseti let. Jednotlivé cíle strategie jsou vzájemně propojeny a podporují se. Hlavní cíle strategie jsou:

- zajistit 75 % zaměstnanosti žen a mužů ve věku od 20 do 64 let,

³⁴ SKOKAN, Karel et al. ref. 33, str. 22.

- snížit emise skleníkových plynů o 20 % v porovnání s rokem 1990 a zároveň zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů v konečné spotřebě energie na 20 % a růst energetické účinnosti o 20 %.
- investovat 3 % HDP EU na zlepšení podmínek výzkumu a vývoje,
- zvýšit úroveň vzdělání prostřednictvím snížení zejména míry předčasného ukončení školní docházky pod 10 % a zvýšit zároveň podíl osob ve věku 30-34 let s dokončeným vysokoškolským vzděláním,
- podpořit sociální začlenění, a to prostřednictvím snižování chudoby, tedy snížit počet lidí ohrožených chudobou nebo vyloučením o 20 milionů³⁵.

Informace o územním rozvoji podávají, jak už vyplývá z názvu, *ukazatele pro hodnocení územního rozvoje EU*. V rámci ukazatele lze nalézt několik systémů hodnocení, jako příklad je možné uvést systém Regionální klasifikace Evropy. Cílem uspořádání je najít silné a slabé stránky regionů. Systém klasifikace je složen z osmi oblastí, kde je zařazena demografie, ekonomika, lisabonská výkonnost, trh práce, přírodní podmínky, přírodní katastrofy a technologické katastrofy. Dále také používá 30 ukazatelů, které je možné členit do 5 skupin, jako výrazně podprůměrné, průměrné, nadprůměrné a výrazně nadprůměrné³⁶.

2.2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA POLITIKY SOUDRŽNOSTI EU

Evropská unie se pomocí politiky soudržnosti snaží snížit a eliminovat regionální nerovnosti, které se negativně odrážejí na harmonickém a vyváženém rozvoji regionů a blahobytu občanů. Dalo by se říci, že úroveň disparity odráží úroveň soudržnosti v EU a politika soudržnosti je existencí těchto disparit vyvolávána. Nerovnosti představovaly a stále představují pro EU novou výzvu, a to nejen pro udržení a zvýšení konkurenceschopnosti, ale také pro zajištění vnitřní soudržnosti³⁷.

---

³⁵ MACHÁČEK, J., P. TOTH a R. WOKOUN. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Nakladatelství Oeconomica, 2011. 200 s. ISBN 978-80-245-1836-7.

³⁶ SKOKAN, Karel et al. ref. 33, str. 27.

³⁷ MELECKÝ, Lukáš. *Regionální disparity, soudržnost a konkurenceschopnost v regionech NUTS 2 zemí Visegrádské čtyřky*. Ostrava 2014. Doktorská dizertační práce. Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra evropské integrace.

Mezi výchozí politiky směřující své zájmy do oblasti vyváženého rozvoje v podmínkách EU patří regionální politika, strukturální politika a politika hospodářské a sociální soudržnosti. Regionální politika, strukturální politika a politika hospodářské a sociální soudržnosti v odborné literatuře bývají uváděny jako totožné a často bývají zaměňovány. Rozdíly jsou však už patrné v rámci časového vymezení a v obsahovém významu. Jako první vznikla *regionální politika*. Její počátky vzniku se datují k Velké Británii v 50. letech 20. století. Regionální politika se začala rozvíjet na nadnárodní úrovni již při jejím vzniku v Římských smlouvách v roce 1957. Hlavním cílem regionální politiky bylo snižovat hospodářské disparity mezi regiony, čehož by mělo být dosaženo prostřednictvím fondů a finančních prostředků z rozpočtu Společenství. Následovala *strukturální politika*. Strukturální politika vznikla koncem 80. let 20. století a zaměřovala se na aktivity, které zahrnovaly širokou škálu oblastí. Součástí této politiky jsou strukturální fondy. Využívaný byl *Evropský sociální fond* (European Social Fund; ESF), *Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond* (European Regional Development Fund; ERDF). Podpisem Maastrichtské smlouvy o založení EU v roce 1993 vznikla *politika hospodářské a sociální soudržnosti* (HSS). Cílem HSS EU je posilovat hospodářskou, sociální a územní soudržnost mezi členskými státy EU. Pomocí HSS dochází ke snižování strukturálních rozdílů, jak mezi členskými státy, tak i mezi regiony EU v ekonomické i životní úrovni³⁸.

2.2.1 DEFINICE A POJETÍ SOUDRŽNOSTI EU

Koncept koheze odráží v rovině architektury EU jeden ze tří pilířů evropské a ekonomické dimenze, která dotváří vnitřní trh, hospodářskou a měnovou unii. Soudržnost EU usiluje o eliminaci nebo vyrovnání rozdílů mezi úrovněmi rozvoje různých regionů a zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů nebo ostrovů, včetně venkovských oblastí³⁹.

Pojem soudržnost je možné vidět ve všech základních smlouvách Evropského společenství a Evropské unie. Ačkoli se v pramenech primárního práva soudržnost běžně používá, není v nich její význam jednoznačně definován. Na základě existence regionálních disparit je v podmínkách EU odvozena teoretická definice soudržnosti. W. Molle (2007)

---

³⁸ FOJTÍKOVÁ, Lenka et al. ref. 2.

³⁹ FOJTÍKOVÁ, Lenka et al. ref. 38.

definuje soudržnost, jako stav, pomocí kterého je možné vyjádřit takovou úroveň rozdílnosti (disparit) mezi státy, regiony nebo skupinami, která je politicky a společensky snesitelná⁴⁰.

V současné době v dokumentech EU je možné rozlišit tři základní prostory, a to hospodářský, sociální a územní soudržnosti. Rozdíly mezi těmito soudržnostmi lze vyvodit z jednotlivých jejich indikátorů a také prostřednictvím subjektů, ke kterým se jednotlivá soudržnost vztahuje. *Hospodářskou soudržnost* je možné vyjádřit snižováním disparit mezi úrovněmi rozvoje různých regionů nebo států pomocí ekonomických ukazatelů (HDP/obyv., produktivita, zaměstnanost). Směr orientace této soudržnosti je především na firmy a další aktéry ekonomického rozvoje, jako jsou například zaměstnanecké organizace a odbory. *Sociální soudržnost* se dá vyjádřit jako dosažení konkrétního cíle v oblasti zaměstnanosti, nezaměstnanosti, úrovně vzdělání a sociálního vyloučení různých skupin a dalších. Vztahuje se zejména na osoby a domácnosti a jejím hlavním cílem je odvrátit chudobu a minimalizovat nezaměstnanost. S platností Lisabonské smlouvy od 1. prosince 2009 došlo k rozšíření hospodářské a sociální soudržnosti o *územní soudržnost*. Územní soudržnost se zaměřuje především na poskytování rovných příležitostí pro všechny občany EU bez ohledu na území, kde bydlí a pracují. Podporuje především spolupráci mezi regiony a územní integraci. Územní soudržnost čerpá z regionálních agregátů a z územního kontextu ekonomické a sociální soudržnosti.

Jednotlivé prostory soudržnosti je možné charakterizovat i podle cílů politiky soudržnosti, kterých má dosáhnout. Hospodářská soudržnost směřuje ke zvýšení udržitelnosti ekonomického růstu, redistribuovat ekonomické aktivity a růst v rámci území. V rámci sociální dimenze se mají snížit sociální nerovnosti a sociální vyloučení a posílit sociální vztahy. Územní soudržnost se vztahuje k cíli zvýšit přístup ke službám všeobecného ekonomického zájmu a vyvarovat se územním disparitám⁴¹.

2.2.2 VÝVOJ POLITIKY SOUDRŽNOSTI EU DO ROKU 2000

Vývoj politiky soudržnosti je možné rozdělit do sedmi základních etap. První etapa probíhala v letech **1958–1973** a je spojena s několika významnými událostmi. Na počátku

---

⁴⁰ MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str. 19.

⁴¹ MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str. 20.

etapy v roce 1958 vstoupila v platnost *Římská smlouva*, která se vztahuje k založení *Evropského hospodářského společenství* (EHS). Společenství tvořilo šest zakládajících států (Francie, Německo, Belgie, Itálie, Nizozemsko a Lucembursko). Ekonomická výkonnost těchto regionů byla považována za vyrovnanou, proto regionální politice nebyla věnována zvláštní pozornost. Evropská integrace se nacházela teprve v počátcích, a proto byla hlavní pozornost zakládajících šesti států věnována převážně na makroekonomické problémy. Dalším důležitým přínosem na počátku první etapy bylo vytvoření *Evropského sociálního fondu* a *Evropského zemědělského podpůrného a garančního fondu*. Evropský sociální fond napomáhá k většímu počtu pracovních příležitostí a tím ke zvýšení zaměstnanosti. Dalším jeho směrem je zvýšení investic do lidského kapitálu a zlepšení kvality vzdělání a sociální péče. Evropský zemědělský a garanční fond přispívá k rozvoji venkova, modernizaci zemědělské výroby a slouží k financování společné zemědělské politiky EU. K prohloubení difference došlo na konci první etapy v roce 1973, kdy došlo k rozšíření o Dánsko, Irsko a Velkou Británii⁴².

Druhá etapa (1974–1985) přímo navazuje na rozšíření *Evropského společenství* (ES) o tři země. Rozšíření způsobilo značné prohloubení nerovností nejen mezi členskými státy, ale také převážně mezi jednotlivými regiony. Velká Británie, která v druhé etapě přistoupila, začala prosazovat vznik regionální politiky financované na bázi společného fondu. Hlavním důvodem, který vedl Británii k tomuto kroku, bylo, že se sama potýkala s velkými regionálními rozdíly. Nastartování regionální politiky úzce souvisí se založením *Evropského fondu regionálního rozvoje* v roce 1975. Největšími příjemci uvolňovaných prostředků z ERDF byly Velká Británie, Itálie, Irsko a po přijetí do ES také Řecko, Španělsko a Portugalsko. Řecko přistoupilo jako jediný samostatný stát v roce 1981. ERDF představoval hlavní finanční nástroj regionální politiky. Soustředily se zde finanční prostředky, které byly následovně přerozděleny ve prospěch nejchudších regionů. Na celkovém rozpočtu EU činil podíl ERDF v roce 1975 4,8 % a následně docházelo ke zvýšení a v roce 1986 dosahoval na 8,6 %⁴³.

---

⁴² BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2009. 188 s. ISBN 978-80-7400-111-6.

⁴³ WOKOUN, R., P. MATES a J. KADERÁBKOVÁ et al. ref. 6.

V rámci třetí etapy, která se datuje od roku **1986–1993**, lze hodnotit období jako relativně velkorysejší pro regionální a strukturální politiku. Na počátku etapy v roce 1986 došlo k rozšíření ES o Španělsko a Portugalsko a k verifikaci *Jednotného evropského aktu* (Single Europe Act; JEA)⁴⁴. Důležitým mezníkem nejen této etapy, ale také celé evropské integrace, bylo podepsání *Smlouvy o Evropské unii* v Maastrichtu v roce 1992 a rok později smlouva vstoupila v platnost. V úzké návaznosti s uzavřením Smlouvy o Evropské unii došlo v roce 1993 k vytvoření *Fondu soudržnosti* (Cohesion Fund; FS) a *Finančního nástroje na podporu rybolovu* (Financial Instrument for Fisheries Guidance; FIFG). Kohézní fond, jak je také nazýván Fond soudržnosti, financuje projekty v oblasti životního prostředí a dopravy a nespadá pod strukturální fondy. V rámci Maastrichtské smlouvy v roce 1993 byl vytvořen nejmladší orgán EU a je konzultován v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti⁴⁵.

V této etapě bylo při reformě strukturálních fondů stanoveno pět cílů na období **1989–1993**:

- podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů,
- podpora rozvoje venkovských regionů,
- podpora adaptace pracovníků na hospodářské změny a změny ve výrobě,
- boj s dlouhodobou nezaměstnaností,
- přeměna regionů nebo jejich částí, které jsou ohroženy hospodářským úpadkem⁴⁶.

Čtvrtá etapa, která se datuje od roku **1994–1999**, dále navazuje a zachovává těchto 5 předchozích cílů a doplňuje je o šestý cíl. Šestý cíl byl definován v roce 1995 z důvodů rozšíření EU o Finsko a Švédsko a týkal se rozvoje a strukturálních změn regionů s extrémně nízkým zalidněním. Rok 1994 přináší schválení dvou dokumentů, a to *Evropa 2000+* a *Principy rozvojové politiky evropského prostoru*. Zmiňované dokumenty vedly k novému pojetí regionální politiky. O tři roky později došlo k přijetí *Amsterdamské smlouvy*⁴⁷.

---

⁴⁴ WOKOUN, R., P. MATES a J. KADEŘÁBKOVÁ et al. ref. 6. str. 110.

⁴⁵ MACHÁČEK, J., P. TOTH a R. WOKOUN. ref. 35.

⁴⁶ WOKOUN, R., P. MATES a J. KADEŘÁBKOVÁ et al. ref. 6. str. 110-111.

⁴⁷ SKOKAN, Karel. ref. 3.

2.2.3 VÝVOJ POLITIKY SOUDRŽNOSTI OD ROKU 2000

Pátá etapa **2000–2006** se pojí dosud s největším rozšířením, ke kterému došlo v EU. S největším rozšířením je propojeno prohlubování diferenciací mezi státy a regiony. Do EU přistoupilo deset zemí, mezi které patřila Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Slovinsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Kypr a Malta⁴⁸. Typické je pro období spojitost s úsilím o větší efektivnost při využívání finančních prostředků a dochází ke snížení počtu cílů na pouhé tři cíle⁴⁹. Cíle byly vytýčeny pro období 2000–2006:

- podpora regionům, jejichž rozvoj zaostává za ostatními,
- podpora politiky zaměstnanosti a vzdělávání,
- podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací⁵⁰.

Šestá etapa **2007–2013** je charakterizována zatím posledním rozšířením EU. Na počátku etapy v roce 2007 přistoupilo Rumunsko a Bulharsko a konec etapy uzavírá vstup Chorvatska (2013). Na spolufinancování aktivit politiky soudržnosti 2007–2013 se podílely ERDF, ESF a FS. V rámci této etapy byla vyčleněna částka 347 mld. EUR pro politiku soudržnosti⁵¹. Legislativní rámec politiky soudržnosti EU pro zmíněné období tvořily *Strategické obecné zásady Společenství* (SOZS), *Národní rozvojový plán* (NRP), *Národní strategický a referenční rámec* (NSRR) a *Operační programy* (OP)⁵². Regionální politika v období 2007–2013 měla vytýčené tři cíle: Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce. Cíl *Konvergence* byl zaměřen pro nejméně rozvinuté regiony EU a orientoval se na jejich podporu růstu a tvorbu pracovních míst. Do tohoto cíle spadaly regiony NUTS 2, jejichž HDP/obyv. bylo nižší než 75 % průměru EU-25 a postižené regiony tzv. statistickým efektem, jejichž HDP/obyv. bylo vyšší než 75 % průměru EU-25 a zároveň musí být HDP/obyv. nižší než 75 % průměru

---

⁴⁸ MACHÁČEK, J., P. TOTH a R. WOKOUN. ref. 6.

⁴⁹ STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.

⁵⁰ SKOKAN, Karel. ref.3. str. 33.

⁵¹ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Programové období 2007-2013. Strukturální-fondy.cz [online]. 2012 [cit. 20. 2. 2018]. Dostupné z: <http://dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/Predchozi-programova-obdobi/Programove-obdobi-2007-2013>.

⁵² WOKOUN, R., P. MATES a J. KADERÁBKOVÁ et al. ref. 6.

EU-15, tyto regiony jsou nazývány jako tzv. phasing-out regiony⁵³. Na cíl Konvergence bylo poskytnuto nejvíce finančních prostředků a částka v této etapě dosahovala 283 mld. EUR (82 % alokace)⁵⁴. Cíl byl financován z ERDF, ESF a FS. Na druhý cíl *Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost* dosahovaly regiony na úrovni NUTS 2, které nebyly způsobilé čerpat z cíle Konvergence. Dále to byly ty regiony NUTS 2, které v minulém období 2000–2006 byly způsobilé čerpat z Cíle 1, ale v roce 2007–2013 HDP/obyv. přesahoval 75 % průměru HDP EU-15. Hovoříme o těchto regionech jako o regionech phasing-in⁵⁵. Financovány byly z ERDF a ESF a byla na ně alokována částka 55 mld. EUR (16 % alokace). Poslední tedy třetí cíl *Evropská územní spolupráce* zahrnovala přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci. Přeshraniční spolupráce obsahovala veškeré regiony na úrovni NUTS 3 podél vnitřních i vnějších, námořních i kontinentálních hranic, naopak meziregionální spolupráce byla možná na celém území EU. Pro uvedený cíl byla vyčleněna nejmenší částka 9 mld. EUR (2 % alokace) a je financován pouze z ERDF⁵⁶.

Současná etapa **2014–2020** je vyznačována plněním cílů politiky soudržnosti EU pomocí strukturálních fondů ERDF a ESF a investičních nástrojů FS, *Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova* (European Agriculture Fund for Rural Development; EAFRD), *Evropského námořního a rybářského fondu* (European Maritime and Fisheries Fund; EMFF)⁵⁷.

2.3 POLITIKA SOUDRŽNOSTI V PROGRAMOVACÍM OBDOBÍ 2014–2020

Politika soudržnosti představuje jednu z hlavních invenčních politik EU a zaměřuje se na všechny regiony v Evropské unii. Jejím cílem je podporovat tvorbu pracovních míst, konkurenceschopnost firem, hospodářský růst, udržitelný rozvoj a zlepšování kvality života

---

⁵³ EVROPSKÁ KOMISE. *Které regiony? Regionální politika* [online]. 2015 [cit. 20. 2. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/region/index_cs.htm.

⁵⁴ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. ref. 50.

⁵⁵ ŽÍTEK, Vladimír a Viktorie KLÍMOVÁ. *Regionální politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 106 s. ISBN 978-80-210-4761-7.

⁵⁶ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. ref. 50.

⁵⁷ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Programové období 2014-2020. Dotaceeu.cz [online]. 2012 [cit. 20. 2. 2018]. Dostupné z <http://dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020>

občanů. V zájmu splnění cílů byla v programovacím období 2014–2020 na politiku soudržnosti EU vyčleněna částka 351,8 miliard EUR, tedy pro představu téměř třetina celkového rozpočtu EU⁵⁸.

Pro uvedené období patří mezi hlavní programové dokumenty Společný strategický rámec, Národní rozvojový plán, Dohoda o partnerství a Operační programy. *Společný strategický rámec* (SSR) představuje vodítko pro členské státy při jejich přípravách na budoucí politiku soudržnosti. Obsahem *Národního rozvojového plánu* je popsání hlavních rozvojových problémů země. *Dohodu o partnerství* (Partnership Agreement; PA) si každý členský stát vypracovává samostatně a ke schválení ji předkládá Evropské komisi. V zájmu každého členského státu je, aby dohoda pojednávala o přípravě na čerpání z fondů Společného strategického rámce a navrhovala strukturu operačních programů. *Operační programy* spadají pod kompetenci Evropské komise a každý OP má na starosti řídicí orgán, představující převážně oprávněná ministerstva⁵⁹.

Nástroje na rozdělení prostředků politiky soudržnosti představují pro programovací období 2014–2020 *Evropské strukturální a investiční fondy* (ESIF). Fondy se skládají ze dvou strukturálních fondů – ERDF a ESF a třech investičních fondů – FS, EAFRD a EMFF⁶⁰.

I nadále bude politika soudržnosti EU podporovat regiony, které dosud nedokončily proces ekonomické a sociální konvergence. Programovací období 2014–2020 se vyznačuje významným krokem, který představuje těsnější provázanost politiky soudržnosti EU a Strategie Evropa 2020. Jako o hlavním nástroji EU je pojednáváno o politice soudržnosti, jejímž úkolem je dosažení hlavního cíle Strategie Evropa 2020. Významnou myšlenkou tohoto cíle je postavení Evropské unie jako inteligentní a udržitelné ekonomiky podporující začlenění do roku 2020⁶¹. Jednotlivé další cíle této strategie jsou uvedeny v kapitole výše.

---

⁵⁸ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evropské fondy 2014–2020: Jednoduše pro lidi* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR – Národní orgán pro koordinaci, 2014 [cit. 14. 3. 2018]. ISBN 978-80-87147-78-8. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/e0e17c56-ece3-4f8c-8b98-2ecaa84b983c/publikace-ROADSHOW.pdf>

⁵⁹ FOJTÍKOVÁ, Lenka et al. ref. 2.

⁶⁰ EVROPSKÁ KOMISE. Hlavní investiční politika EU. Europa.eu [online]. 2015 [14. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/what/investment-policy/.

⁶¹ EVROPSKÁ KOMISE, ref. 60.

Nové období přináší snížení cílů ze tří na pouhé dva cíle, také jednodušší využití investic EU (např. pomocí společného souboru pravidel pro ESIF) a posílení městské dimenze⁶². Tabulka 2-3 představuje cíle politiky soudržnosti EU pro programovací období 2014–2020 a jejich finanční nástroje. V rámci tohoto období byl stanoven nový cíl *Investice pro růst a zaměstnanost*, a druhý cíl *Evropská územní spolupráce* zůstal stejný z předchozího období⁶³.

Tabulka 2-3: Cíle politiky soudržnosti a jejich financování

Cíle 2014–2020	Finanční nástroje
Investice pro růst a zaměstnanost	ERDF
	ESF
	FS
Evropská územní spolupráce	ERDF

Zdroj: Euroskop.cz, 2017, vlastní zpracování, 2018

Středem této politiky zůstávají i nadále zaostávající a méně rozvinuté regiony. Politika soudržnosti bude podporovat všechny evropské regiony, které rozdělila mezi *méně rozvinuté regiony*, *přechodné regiony* a *více rozvinuté regiony*, jak je patrné z tabulky 2-4⁶⁴.

Tabulka 2-4: Kategorie regionů a jejich rozdělení podle HDP/obyv.

Kategorie	Rozdělení dle HDP/obyv.
méně rozvinuté regiony	HDP je nižší než 75 % průměru EU-28
přechodné regiony	HDP se pohybuje v rozmezí 75–90 % průměru EU-28
více rozvinuté regiony	HDP je vyšší než 90 % průměru HDP

Zdroj: Euroskop.cz, 2017, vlastní zpracování, 2018

Politika soudržnosti EU představila také **11 tematických priorit**, které korespondují se strategií Evropa 2020 (European Commission, 2015):

1. posílit výzkum, technologický rozvoj a inovace,

⁶² MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, ref. 58. str. 6.

⁶³ EUROSOKOP.CZ. Regionální politika 2014–2020. Euroskop.cz [online]. 2017 [14. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9197/sekce/regionalni-politika2014-2020/>.

⁶⁴ EUROSOKOP.CZ, ref. 63.

2. zlepšit přístup k informačním a komunikačním technologiím a jejich využívání a kvality,
3. zvýšit konkurenceschopnost malých a středních podniků,
4. podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství,
5. podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence a řízení rizik,
6. ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů,
7. podpora udržitelné dopravy a zlepšení síťových infrastruktur,
8. podpora udržitelné a kvalitní zaměstnanosti a podpora mobility pracovníků,
9. podpora sociálního začleňování, boj proti chudobě a jakékoli diskriminaci,
10. investice do vzdělávání, odborné přípravy a celoživotního učení,
11. zlepšení efektivity veřejné správy⁶⁵.

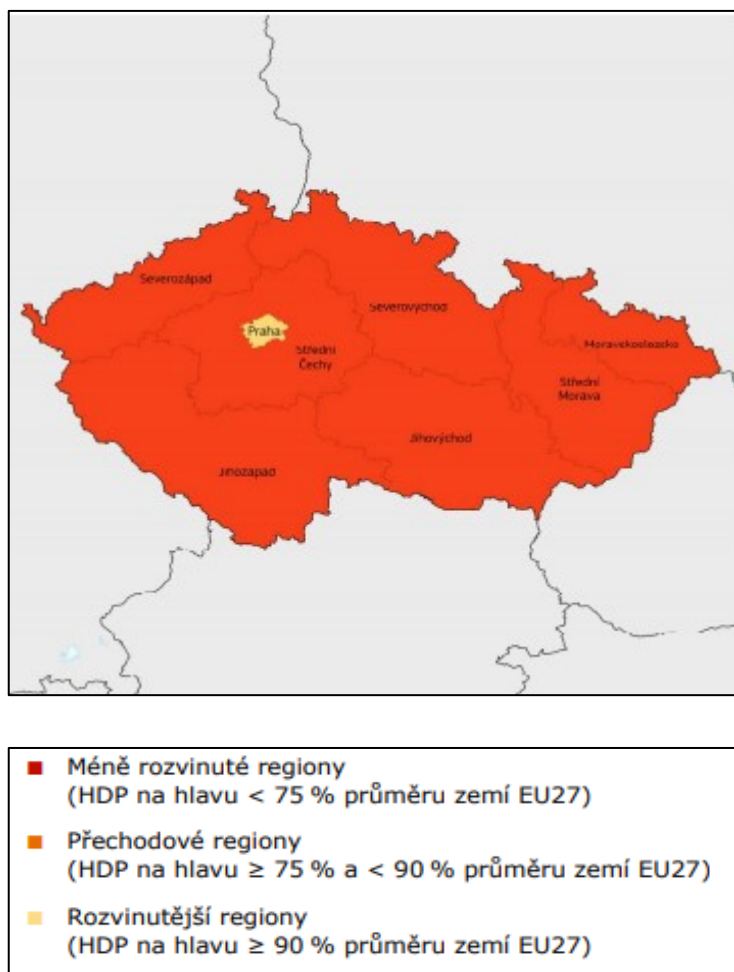
2.3.1 POLITIKA SOUDRŽNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE V PROGRAMOVACÍM OBDOBÍ 2014–2020

Politika soudržnosti v období 2014–2020 podporuje regiony klasifikované do tří kategorií, jak již bylo řečeno v kapitole výše (méně rozvinuté regiony, přechodné regiony, více rozvinuté regiony). V České republice mezi více rozvinuté regiony patří pouze jeden region, a to region hlavního města, tedy region Praha. Jak vyplývá z obrázku 2-1 Česká republika nedisponuje tzv. přechodnými regiony. Mezi méně rozvinuté regiony se řadí regiony Severozápad, Jihozápad, Střední Čechy, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko.

---

⁶⁵ EUROPEAN COMMISSION. Priorities for 2014–2020. Europa.eu [online]. 2015 [14. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/priorities.

Obrázek 2-1: Způsobilost regionů NUTS 2 v období 2014–2020

Zdroj: European Commission, 2014, vlastní zpracování, 2018

Pro programové období 2014–2020 je pro Českou republiku vyčleněna částka 22 mld. EUR. Nejvíce finančních prostředků je poskytnuto pro méně rozvinuté regiony ve výši 15,3 mld. EUR, pro více rozvinuté regiony (Praha) je určeno 88 mil. EUR. V současném období jsou dva cíle politiky soudržnosti, v České republice na cíl Evropská územní spolupráce je stanoveno 340 mil. EUR a na cíl Investice pro růst a zaměstnanost 13,6 mil. EUR.

Priority pro Českou republiku v období 2014–2020 jsou vymezeny v Dohodě o partnerství, která představuje hlavní strategický dokument současného období.

Mezi hlavní priority Dohody o partnerství patří:

- rozvoj infrastruktury v klíčových dopravních sítích a rozvoj udržitelné městské dopravy,
- podpora inovačního podnikatelského prostředí posilováním konkurenceschopnosti a inovací Malých a středních podnikatelů a zvyšováním výkonnosti v oblasti inovací a výzkumu,
- podpora růstu lidského kapitálu a lepší zapojení na trhu práce pomocí posílení všech úrovních vzdělávání, lepšímu přístupu k pracovním místům u zranitelných skupin a integrace sociálně vyloučených skupin (Romů),
- podpora ekonomiky, která dbá na životní prostředí a účinně využívá zdroje formou podpory úspor energie a nízkouhlíkové ekonomiky,
- adaptace na změnu klimatu a ochrana životního prostředí,
- zvyšovat kvalitu veřejné správy prostřednictvím zlepšování účinnosti a efektivity veřejných služeb, snižování administrativní zátěže pro podniky a vytváření prostředí příznivého pro podnikání⁶⁶.

Podpora z ESIF pomůže České republice při dosahování národních cílů Strategie Evropa 2020:

- v rámci cíle Digitální agendy pro Evropu by mělo být 100 % pokrytí internetu s rychlostí 30 mb/s a vytvoření tak podmínek pro dosažení cíle o rychlosti 100 mb/s internetu,
- zajištění příspěvku ke snížení spotřeby energie v budovách a podnicích s cílem dosáhnout 20 % snížení primární energie do roku 2020,
- zvyšovat míru zaměstnanosti, snižovat chudobu a vyloučení, zlepšit přizpůsobení vzdělávání potřebám trhu práce,
- zlepšit podnikatelské prostředí snížením administrativní zátěže,
- podpora zakládání firem a konkurenceschopnosti na úrovni mezinárodních tržích.

V České republice bude politika soudržnosti realizována prostřednictvím 8 operačních programů:

---

⁶⁶ EUROPEAN COMMISSION (2014a). Cohesion Policy and Czech Republic. Europa.eu [online]. 2014 [cit. 15. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/information/cohesion-policy-achievement-and-future-investment/factsheet/czech_republic_cz.pdf.

- 2 národní OP spolufinancované z ERDF – Inovace pro konkurenceschopnost a Integrovaný regionální OP,
- 2 národní OP spolufinancované z ERDF a CF – Doprava, Životní prostředí,
- 2 národní OP spolufinancované z ESF a EFRR – Výzkum, rozvoj a vzdělání, Praha – pól růstu ČR,
- 1 národní OP z ESF – Zaměstnanost,
- 1 národní OP z CF – Technická pomoc.

Existuje i 1 Program rozvoje venkova spolufinancovaný z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFDR) a 1 OP Rybářství 2014–2020 spolufinancován z Evropského námořního a rybářského fondu (EMFF)⁶⁷.

2.4 METODICKÁ VÝCHODISKA MĚŘENÍ A HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT V PODMÍNKÁCH EU

Měření a hodnocení nerovností je spojeno s řadou problémů. Jeden ze samotných problémů byl již nastíněn v první kapitole, kde bylo přiblíženo samotné pojetí a charakter disparit. Další úskalí přináší stanovení vhodné datové základny ukazatelů, jejichž využití povede ke splnění stanoveného cíle výzkumu a k hodnocení regionálních disparit. Problém přináší i vhodné vytyčení prostorové úrovně řešených disparit. Důležitý je výběr zvolené datové základny ukazatelů a správné metody ovlivňující celkovou kvalitu získaných příspěvků.

V kontextu soudržnosti hodnocení regionálních disparit vyplývá z vývoje ukazatelů disparit především na úrovni NUTS 2. Hodnocení disparit na této úrovni publikuje, co tři roky, od roku 1996 Evropská komise v tzv. *Zpráвах o hospodářské a územní soudržnosti*, které jsou uvedeny v kapitole 2.1.4 společně s dalšími ukazateli.

Měření a hodnocení rozdílů na evropské úrovni přináší s sebou další problém v podobě omezenosti dostupnosti dat v čase a na dané teritoriální úrovni. V rámci základních ukazatelů z pohledu vybrané statistické územní jednotky a časových řad je její dostupnost

---

⁶⁷ EUROPEAN COMMISSION (2014 b). Summary of Partnership agreement for the Czech Republic, 2014–2020. Europa.eu [online]. 2014 [15. 3. 2018]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/partnership-agreement-czech_republic-summary-aug2014_en.pdf.

kvalitní a postačující pro hodnocení ekonomických a sociálních disparit. Na druhou stranu největší nedostatky, a to jak v rámci chybějících odpovídajících ukazatelů, tak nedostatečného poskytnutí dat v časových řadách, se nacházejí v oblasti územních statistik⁶⁸.

Primárním krokem pro měření disparit je vybrat *velikost srovnatelné územní jednotky*. Zároveň je vhodné posuzovat rozšířenější vazby mezi územními celky. Vybrat vhodnou úroveň a typ územní jednotky determinuje menší či větší změny ve vývoji ukazatelů. Dalším podstatným krokem je i *časový horizont* pro měření a hodnocení regionálních disparit. Ke srovnání regionálních nerovností v čase je nutné, aby byly využity stejné indikátory shodného vyjádření jak pro počáteční rok, tak i pro závěrečný rok, respektive pro celé sledované období⁶⁹.

Existuje řada metod a přístupů k měření a hodnocení regionálních disparit, jak se uvádí v české, tak i zahraniční odborné literatuře. Metody a přístupy měření a hodnocení nerovností se odlišuje podle struktury používaných ukazatelů a způsobů jejich zpracování.

Metody jsou rozdělovány do tří nejběžněji používaných skupin:

- metoda meziregionální komparace,
- metody grafické a škálovací,
- metody matematicko-statistické⁷⁰.

2.4.1 METODA MEZIREGIONÁLNÍ KOMPARACE

Metoda meziregionální komparace je metoda, pomocí které je možné porovnávat jednotlivé regiony a procesy, které probíhají uvnitř těchto regionů, a to na základě předchozí analýzy, znalostí či zkušeností. Hlavním cílem metody je nalézt společné a odlišné rysy ve vývoji regionů. Metoda srovnává strukturu regionů a porovnává vybrané ekonomické, sociální a environmentální indikátory, které ukazují na možné územní odlišnosti.

---

⁶⁸ MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str. 25.

⁶⁹ KUTSCHERAUER, Alois a kol. ref. 1. s.106

⁷⁰ MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str. 27.

I uvedená metoda se setkává s jistými úskalími, které představují především časovou a věcnou srovnatelnost informací o nerovnostech, špatná dostupnost informací, nízká kvalita, ale také působení vedlejších faktorů snižující objektivnost analýz. Výstup metody představuje analýza s verbálním hodnocením regionálních disparit⁷¹.

2.4.2 METODY GRAFICKÉ A ŠKÁLOVACÍ

Výstupem těchto metod jsou formy různých mapových podkladů, grafů, obrázků, tabulek, metrických a nemetrických škál, a tím se odlišují od jiných metod. Nejčastěji uvedené metody využívají geografická data v rámci geografických informačních systémů (GIS), metodu umělých neuronových sítí a metodu semaforu. Metody grafické a škálovací představují doplnění pro metody meziregionální komparace⁷².

Mezi náročné metody měření regionálních disparit patří *metoda neuronových sítí*. Za pomoci umělé neuronové sítě neboli Kohonenovy mapy se interpretují analyzovaná data. Neuronové sítě jsou vybaveny algoritmem bez učitele⁷³.

Pro rychlé a přehledné získání povědomí o vývoji ukazatelů sledovaných regionálních disparit v časové řadě se využívá *metoda semaforu*. Metoda má specifickou podobu škálování, jejíž pojetí se poměrně výrazně přibližuje k proceduře číslování. Na rozdíl od metody škálování nejsou jednotlivým hodnotám indikátoru přiřazeny čísla, ale specifické zbarvení, které odpovídá procentuální úrovni minimální nebo maximální výši hodnoty dle zkoumaného indikátoru. Předností metody semaforu je její rychlost, dobrá přehlednost a snadné provedení při analyzování různě rozsáhlých skupin indikátorů. V praktickém využití se metoda semaforu provádí v tabulkovém procesoru Microsoft Office Excel, jehož součástí je podmíněné formátování. Uvedená funkce odráží princip metody semaforu a nabízí tak několik hodnotících škál – dvoubarevnou a tříbarevnou škálu, datovou čáru a sady ikon. Nejprehlednější rozlišení rozdílů mezi jednotlivými regiony představuje *tříbarevná škála*, která rozděluje skupinu sledovaných indikátorů pomocí tří barev semaforu (červené, žluté a zelené), kvůli čemuž byl této metodě odvozen i její název. Červená barva

---

⁷¹ MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str. 28.

⁷² MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str. 28.

⁷³ KUTSCHERAUER, Alois a kol. ref. 1. s.106.

znázorňuje situaci nejméně uspokojivou, žlutá odpovídá percentilu 50 a zelená barva zachycuje nejspokojivější situaci daného ukazatele⁷⁴.

2.4.3 METODY MATEMATICKO-STATISTICKÉ

Mezi metody matematicko-statistické spadá široká škála jednorozměrných a vícerozměrných kvantitativních metod, které se opírají o matematické a statistické postupy. Do jednorozměrných metod obvykle spadají míry centrální tendence (průměr, modus, medián), míry rozptýlenosti (rozptyl, směrodatná odchylka, variační rozpětí a variační koeficient), míry šikmosti a špičatosti (koeficient šikmosti a špičatosti). K vícerozměrným statistickým metodám využívaným především při analýze regionálních disparit lze řadit metodu hlavních komponent, shlukovou, faktorovou a diskriminační analýzu⁷⁵.

Standardní jednorozměrný ukazatel představuje *míra variability*. Ukazatel hodnotí regionální disparity za pomoci směrodatné odchylky a variačního koeficientu. *Směrodatná odchylka* odráží, jak moc jsou sledované hodnoty rozptýleny nebo odchýleny od aritmetického průměru, a to v závislosti na sledovaném jevu v dané zemi. Definice *variačního koeficientu* je rovna poměru směrodatné odchylky a aritmetického průměru, jehož stonásobek představuje míru variability.

Za ukazatele diferenciací příjmů mezi obyvateli je považován *Giniho koeficient*. Koeficient se zaměřuje na rozdíly v HDP/obyvatele. Ukazatel byl upraven pro hodnocení regionálních disparit OECD jako upravený teritoriální Giniho koeficient⁷⁶.

Pro dosahující maximální či minimální hodnoty analyzovaného indikátoru a jejich následnému přiřazení v rámci území/regionu je využita *bodová metoda*. Výhodou je schopnost shrnout údaje do jedné souhrnné charakteristiky. Výsledek představuje bezrozměrné číslo či indikátor dříve zachycený v různých měrných jednotkách⁷⁷.

---

⁷⁴ KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSKÝ, J., IVAN, I. ref. 12. str. 68.

⁷⁵ MELECKÝ, L., STANIČKOVÁ, M. ref.11. str.28.

⁷⁶ KUTSCHERAUER, Alois a kol. ref. 1. s.104–105.

⁷⁷ TULEJA, Pavel. *Možnosti měření regionálních disparit – nový pohled* [online]. Disparity.idealnihosting.cz, 2009 [19. 3. 2018]. Dostupné z: http://disparity.vsb.cz/vysledky/14_PS2_Aplikace_vybranych_metod.pdf.

Shluková metoda je jeden z příkladů vícerozměrných statistických metod, jejímž primárním cílem je rozdělení souboru jednotek do několika relativně homogenních celků, které jsou nazývány jako *shluky* či *klastry*.

Dále *faktorová analýza* umožňuje nalézt příčiny proměnlivosti jednotlivých indikátorů, které jsou pozorované nepřímo. Zmiňovaná analýza slouží k popisu regionálních disparit⁷⁸.

---

⁷⁸ KUTSCHERAUER, Alois a kol. ref. 1. s.102.

3 SITUAČNÍ ANALÝZA A IDENTIFIKACE DISPARIT REGIONŮ SOUDRŽNOSTI ČR

Česká republika je vnitrostátním územím, které se nachází v srdci Evropy, tedy ve střední části. Celková rozloha České republiky dosahuje 78 866 km². Na západě státní hranice tvoří s Německem, na severu s Polskem, na východě se Slovenskem a na jihu s Rakouskem. Zmiňované sousedství nebyly v rámci historického vývoje vždy jednoduché. Česká republika je svou rozlohou docela malou zemí a počet obyvatel k letošnímu roku 2018 sčítá 10 555 473 osob. Současným trendem je vzrůstající počet obyvatel. Tomuto trendu napomáhají dva faktory: (1) přirozený růst (tj. poměr nově narozených k počtu úmrtí) a (2) čistá migrace (více osob přichází do ČR, než z ní odchází)⁷⁹.

Česká republika vstoupila do EU roku 2004. Na počátku své cesty do Evropské unie Česká republika stála před řadou výzev a příležitostí, které se jí tímto krokem otevřely. Na jedné straně se otevřel prostor evropského jednotného trhu a nové příležitosti pro konkurenceschopné firmy a na druhé straně se prohloubily regionální rozdíly, které rozvoj ČR neustále provázejí. Vstup do EU umožnil ČR získat přístup k tzv. strukturálním fondům a její regionální politice⁸⁰.

V kapitolách níže je nastíněna územní klasifikace ČR a zjednodušená situační analýza regionů NUTS 2 v rámci vybraných ukazatelů.

3.1 ÚZEMNÍ KLASIFIKACE KRAJŮ SOUDRŽNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE

Historické hledisko dělí Českou republiku na 3 část – Čechy, Morava a Slezsko. Klasifikaci územních jednotek tzv. CZ-NUTS usnesla vláda č. 707 v roce 1998 dle principů a standardů Eurostatu⁸¹. Česká republika tuto klasifikaci vymezuje takto:

- NUTS 0 (stát) - Česká republika,
- NUTS 1 (území) - Česká republika,

---

⁷⁹ PRAŽSKÝ HRAD. O České republice [online]. Praha, 2018 [cit. 25. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/o-ceske-republice>.

⁸⁰ SKOKAN, Karel. ref. 3. str. 5.

⁸¹ SKOKAN, Karel. ref. 3. str. 15.

- NUTS 2 (regiony soudržnosti) - Praha, Střední Čechy, Jihozápad, Severovýchod, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko,
- NUTS 3 (kraje) – Hlavní město Praha, Středočeský kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj, Zlínský kraj, Moravskoslezský kraj⁸².

Klasifikace byla doplněna o další 2 úrovně nejnižších územních jednotek, tzv. Local Administrative Unit (LAU), neboli lokální územní jednotky. V ČR na úrovni LAU 1 je zastoupeno 77 okresů a LAU 2 sdružuje 6 251 obcí. Klasifikace má 6 úrovní a je určena pro statistické či analytické účely.

V rámci čerpání finančních prostředků z regionální politiky EU jsou významné NUTS 2, nebo také tzv. regiony soudržnosti. V České republice existuje 8 regionů soudržnosti, které byly vyjmenovány výše a jsou zobrazeny společně na obrázku č. 3-1.

⁸² EUROSTAT.NUTS – Nomenclature of territorial units for statistics (2013). *Epp.eurostat.ec.europa.eu* [online]. [cit. 24. 3. 2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/345175/7451602/nuts-map-CZ.pdf>.

Obrázek 3-1: Regiony NUTS 2 České republiky

Zdroj: EUROSTAT.NUTS, 2013, vlastní úprava, 2018

3.1.1 POČET OBYVATEL A ROZLOHA REGIONŮ NUTS 2 V ČR

V poměru s Evropskou unií tvoří obyvatelstvo ČR pouhé 2,08 % obyvatel z celkové populace EU-28. Počet osob žijících na území všech 28 členských států čítá počet 508 mil. obyvatel. Z toho vyplývá, že 10, 5 mil. je jen malá část všech obyvatel EU.

Tabulka 3-1: Rozloha a počet obyvatel regionů NUTS 2 ČR

Kód regionu	Název regionu NUTS 2	Rozloha (Km ²)	Počet obyvatel	Hustota zalidnění	Počet jednotek NUTS 3
CZ01	Praha	496,0	1 280 508	2 604,7	1
CZ02	Střední Čechy	11 016,0	1 338 982	122,3	1
CZ03	Jihozápad	17 618,0	1 217 411	71,1	2
CZ04	Severozápad	8 649,0	1 118 126	132,4	2
CZ05	Severovýchod	12 441,0	1 508 527	123,0	3
CZ06	Jihovýchod	13 991,0	1 687 764	122,8	2
CZ07	Střední Morava	9 230,0	1 217 623	133,8	2
CZ08	Moravskoslezsko	5 427,0	1 209 879	228,9	1

Zdroj: EUROSTAT, 2018, vlastní zpracování, 2018

Tabulka 3-1 reprezentuje počet obyvatel žijících v jednotlivých regionech NUTS 2 České republiky. Přestože největším regionem je region Jihozápad, tak počet obyvatel žijící v této lokalitě je nejnižší v rámci regionů soudržnosti ČR. Nejlidnatějším regionem je region Jihovýchod, kde dle statistik žije přes 1,6 mil. obyvatel. Druhý nejlidnatější region v ČR je region Severovýchod s počtem obyvatel 1,5 mil. obyvatel. Trend počtu obyvatel je stále rostoucí, jak již bylo uvedeno na začátku kapitoly 3.

Druhý pohled je velikost jednotlivých regionů. Z hlediska rozlohy mezi největší regiony NUTS 2 patří Jihozápad, Jihovýchod a Severovýchod. Naopak nejmenším regionem ČR je region Praha s rozlohou 496,0 km², přesto Praha má největší hustotu zalidnění mezi regiony. Region Praha spadá nejen mezi regiony soudržnosti NUTS 2, ale také tvoří i nižší úroveň klasifikace NUTS 3. Region Praha je také hlavním městem České republiky, a tudíž není ovlivněn žádnou vnitřní periferií v rámci daného regionu úrovně NUTS 2.

3.1.2 ZJEDNODUŠENÁ SITUAČNÍ ANALÝZA REGIONŮ NUTS 2 ČR

Přestože se jednotlivé regiony soudržnosti nacházejí v jednom velkém celku, tzn. státu, je potřeba si uvědomit před samotnou analýzou a hodnocením rozdílnost oblastí. V rámci nomenklatury územních statistických jednotek spadají regiony ČR do úrovně NUTS 2. Jedná se tedy o regiony s počtem obyvatel od 800 000 do 3 000 000. V tabulce 3-1 uvedené výše jsou zobrazeny základní charakteristiky jednotlivých regionů v České republice – počet obyvatel, hustota obyvatel, rozloha. Hlavním úskalím, které se nabízí při pohledu na ukazatele, je otázka, zda jsou v rámci rozlohy a počtu obyvatel uvedené regiony NUTS 2 srovnatelné. Jednotlivé regiony jsou od sebe relativně odlišné, například region NUTS 2 Praha představuje jak samotné hlavní město, tak celý region, což může vést k lepšímu vývoji vybraných ukazatelů. Trend vývoje může být dán výrazným tlakem na rychlejší rozvoj v porovnání s ostatními hlavními městy EU-28. Ostatní regiony NUTS 2 jsou tvořeny nejen většími městy, ale také „venkovskou“ oblastí, která může přispívat na zpomalení progresivního vývoje.

Ekonomická charakteristika

První sledovanou oblastí je ekonomická oblast regionů NUTS 2 ČR za pomoci ukazatele *hrubý domácí produkt na obyvatele* (HDP/obyv.) v paritě kupního standartu (PPS). Vývoj HDP/obyv. je sledován pro referenční období 2000–2016. Hodnoty vybraného ukazatele makroekonomického vývoje jsou v rámci situační analýzy zachyceny v příloze 1 s využitím *metody semaforu v tříbarevné škále* ve formě podmíněného formátování.

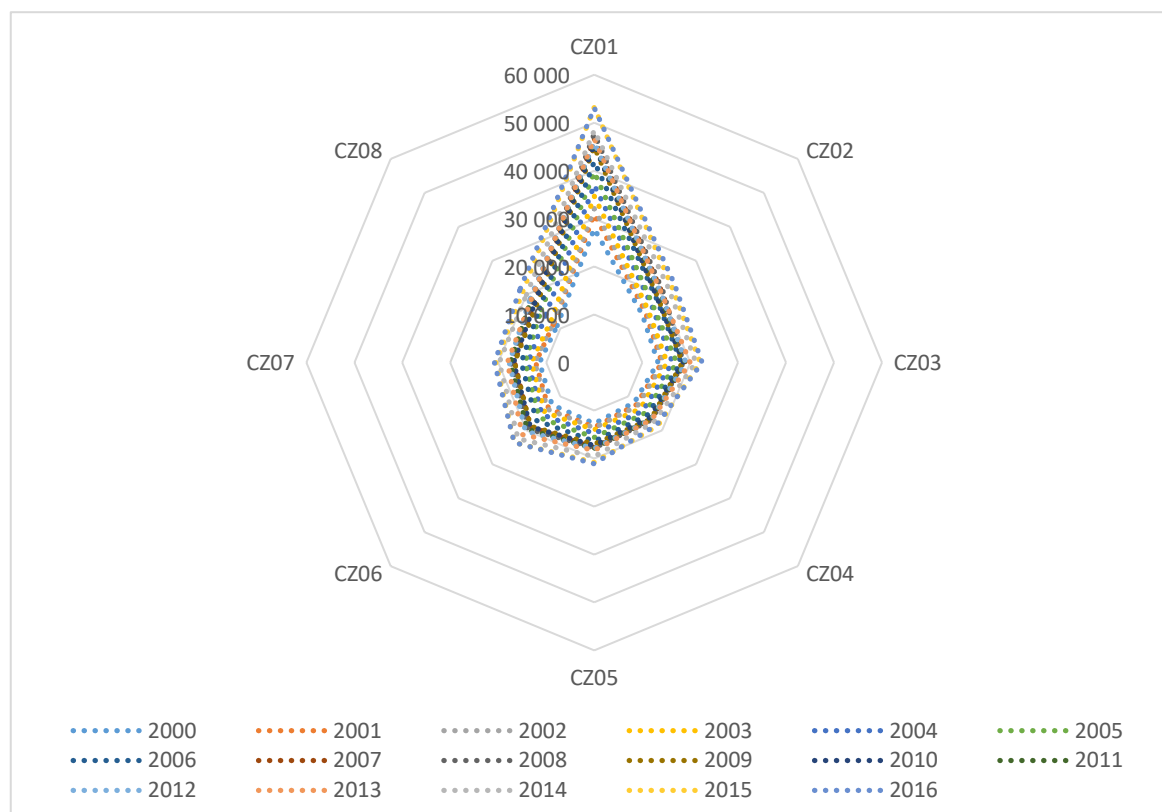
Na vývoj makroekonomického ukazatele měl silný vliv vývoj politického systému v České republice a její historické dění. Od roku 1997 byly v České republice přijaty reformy tržního systému, a díky nim přišli na trh investoři a začalo se dařit i exportu výrobků a služeb na západ. Nové tisíciletí přináší ekonomický růst jednotlivých regionů, ačkoli ve srovnání s okolními státy ČR zažívalo mírný propad⁸³. Uvedený propad reprezentuje červená škála v tabulce 1 v příloze 1 skoro u všech regionech, vyjímaje region Prahy. Velký zlom přináší rok 2004, kdy ČR společně s dalšími devíti zeměmi vstupuje do Evropské unie. Ekonomice ČR se začíná dařit. Vzrůst můžeme pozorovat u všech regionů NUTS 2 v ČR. Vývoj trendu

---

⁸³ MELECKÝ, L., STANIČKOVÁ, M. ref.11. str. 44.

Lze přisoudit otevřenosti státu pro zahraničí a využití výhod fondů EU. Lze tedy říci, že trend ukazatele HDP pozvolna rostl ve všech regionech ČR.

Propadem se stal rok 2008 díky hospodářské krizi, která postihla nejen stát jako celek, ale také jednotlivé regiony uvnitř státu. Vliv způsobený finanční a hospodářskou krizí v letech 2008–2009 nezaznamenal žádný velký propad i přes snížení úrovně HDP/obyv. ve všech regionech.

Obrázek 3-2: Vývoj HDP na obyvatele v regionech NUTS 2 v ČR (v PPS)

Zdroj: EUROSTAT, 2015, vlastní zpracování, 2018

Pohledem na tabulku 1 uvedenou v příloze 1 je možné viditelně rozpoznat zelené pásmo nejvyspělejšího regionu NUTS 2 v ČR, tedy Prahy. Tato skutečnost je dána i tím, že Praha představuje hlavní město ČR, tudíž se jedná o region s metropolitním charakterem a velkou atraktivitou pro investory, která umožňuje výraznou akceleraci a růst. Ostatní regiony NUTS 2 v České republice vykazují po celou dobu sledovaného období velmi podobné hodnoty. Region soudržnosti Praha se již řadu let pohybuje na předních příčkách v pořadí regionální ekonomické výkonnosti v rámci EU-28. Je součástí skupiny regionů hlavních měst, které o více než 70 procentních bodů překračují průměr 28 členských států

EU v tomto ukazateli⁸⁴. Ukazatel odráží, že se jedná o stabilní region a svými hodnotami HDP vykazuje dlouhodobě vyšší hodnotu než HDP České republiky (25 600 v PPS za rok 2016). Druhým regionem s vyšší hodnotou ukazatele HDP je region Střední Čechy. Střední Čechy v pořadí nepřinášejí žádné velké překvapení vzhledem k poloze v bezprostřední blízkosti metropole hlavního města. Vývoj tohoto regionu je pozitivně ovlivňován rozvojem Prahy a dobrým dopravním napojením. Třetím v pořadí je region Jihovýchod.

Z tabulky 1 hodnot ukazatele HDP/obyv. v příloze 1 vyplývá, že trend vývoje HDP nezaznamenává žádné velké výkyvy ani nadále, naopak má spíše pozvolnou rostoucí tendenci. Nejslabším regionem dle hodnot ukazatele je region Severozápad, který vykazuje celé sledované období nejnižší hodnotu tohoto ukazatele. Reprezentovaný trend může být dán nízkým počtem obyvatel. Region Severozápad zahrnuje kraje Karlovarský a Ústecký. Druhým slabým regionem se jeví dle vývoje HDP/obyv. region Střední Morava.

Trh práce

Druhým makroekonomickým ukazatelem, který je vhodné na regionální úrovni porovnat, je trh práce, a to z pohledu míry nezaměstnanosti, a naopak z pohledu míry zaměstnanosti. Díky těmto ukazatelům je možné hodnotit ekonomickou aktivitu obyvatel daného regionu. Každý region se zaměřuje na jinou poptávku po zaměstnancích a jejich kvalifikaci.

Nezaměstnanost v České republice v lednu letošního roku představuje 3,9 %. Oproti prosincovým 3,8 % míra nezaměstnanosti stoupla. Vývoj nezaměstnanosti je dán úbytkem sezonních prací či ukončení smluv na dobu určitou, přesto zaměstnavatelé mají zájem o nové zaměstnance, a to především v řadách s technickým či dělnickým oborem. Počet volných míst čítá téměř 231 tis. a počet uchazečů o práci 289 tis. osob. Z těchto dvou údajů vyplývá, že je stále více uchazečů o místo než počet pracovních míst. V rámci ostatních členských států EU si Česká republika drží prvenství s nejnižší mírou

---

⁸⁴ MEJSTŘÍK, Jiří. Porovnání ekonomické výkonnosti Prahy a evropských regionů a příjmového rámce jejich obyvatel (podle územního vymezení EU NUTS) [online]. Praha, 2015 [cit. 24. 3. 2018]. ISBN 978-80-87931-44-8. Dostupné z: <http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/analyzy/Obyvatelstvo/Porovna%CC%81ni%CC%81%20ekonomicke%CC%81%20vy%CC%81konnosti%20evropsky%CC%81ch%20regionu%CC%8A%20text%202015%20defin.pdf.pdf>

nezaměstnanosti. Prognóza vývoje míry nezaměstnanosti stanovuje přiblížení opět k číslu 3 %⁸⁵.

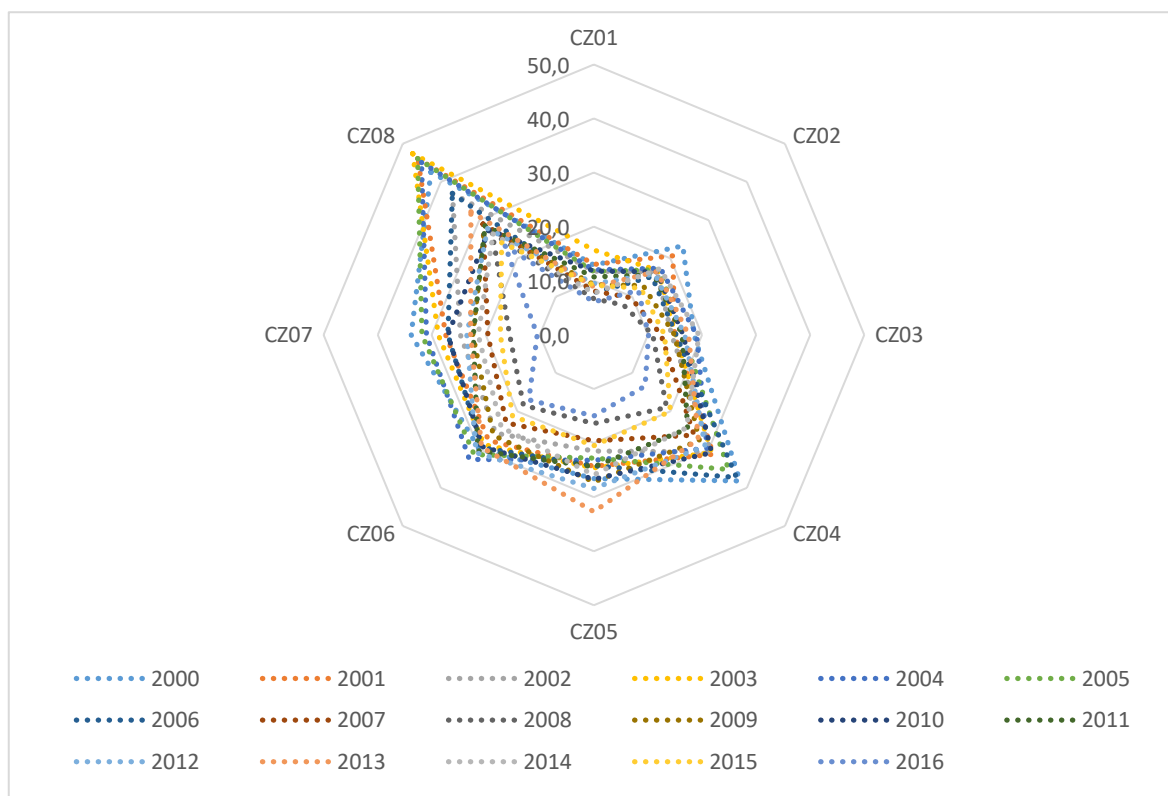
Když se však zaměříme na jednotlivé regiony NUTS 2 ČR zjistíme, že mezi regiony s nejnižší celkovou mírou nezaměstnanosti, bez ohledu na pohlaví, patří region Praha (2,2 %), Jihozápad (3 %) a Střední Čechy (3,1 %). Údaje potvrzují i data uvedené v grafu reprezentující míru nezaměstnanosti zvláště mužů a žen ve věku od 20–64 let a tabulky 2 a 3 v příloze 1. Údaje v tabulkách jsou uvedeny v tisících. Pomocí tříbarevné škály lze z tabulky 2 v příloze 1 vyčíst, že tendence míry nezaměstnanosti je klesající. Výjimkou pro všechny regiony je rok 2008, tedy již zmiňovaná hospodářská krize. Důsledkem této krize bylo až zdvojnásobení míry nezaměstnanosti u všech regionech soudržnosti v ČR. Největší dopad této krize zaznamenaly regiony Moravskoslezsko, Severozápad a Jihovýchod. Od roku 2010 je možné vidět zase trend klesající. Před krizí v roce 2008 bylo v Moravskoslezském regionu nezaměstnáno 16,5 tis. mužů a 26,6 tis. žen. Nadále míra nezaměstnanosti rostla až na počet 31,8 tis. mužů a 28,5 tis. žen. I přestože trend míry nezaměstnanosti je klesající, patří region soudržnosti Moravskoslezsko k regionu s nejvyšší mírou nezaměstnanosti žen (23,2 tis.) i mužů (17,3 tis.), jak vyplývá z tabulky 2 a 3 v příloze 1. Údaj odráží nejen vliv hospodářské krize, ale také změnu hospodářské struktury. Moravskoslezsko představuje region zaměřený na těžký průmysl a změnou hospodářské struktury se zde zavírá spousta podniků, a to způsobuje vyšší nezaměstnanost než v jiných regionech. Celková míra nezaměstnanosti v tomto kraji představuje číslo 6,8 % obyvatel ve věku 20–64 let.

Jak již bylo uvedeno výše, mezi regiony s nejnižší mírou nezaměstnanosti patří Praha a Jihozápad. Paradoxem regionu Praha se jeví počet nezaměstnaných žen a mužů. Nezaměstnaných žen v tomto regionu je okolo 6,1 tis., naopak nezaměstnaných mužů je zde 8,4 tisíc. Vývoj ukazatele je možné vysvětlit zaměřením regionu převážně na sektor služeb. Nízká míra nezaměstnanosti představuje fakt, že uvedený region představuje metropoli a koncentraci vyšší míry mladých lidí. Dále je to typické centrum pro vysokou míru obyvatel, kteří dojíždějí za prací.

---

⁸⁵ ČESKÉ NOVINY. *Nezaměstnanost v Česku v lednu stoupla na 3,9 procenta* [online]. Praha: © Copyright 2018 ČTK, 2018 [cit. 26. 3. 2018]. ISSN 1213-5003. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nezamestnanost-v-cesku-v-lednu-stoupla-na-3-9-procenta/1583247>.

Dalším regionem s nižší mírou nezaměstnanosti je Jihozápad. V roce 2016 bylo bez práce 8 tis. mužů a 10,5 tis. žen. Celková míra nezaměstnanosti žen v České republice byla 4,6 % a mužů 3,3 % a to za rok 2016.

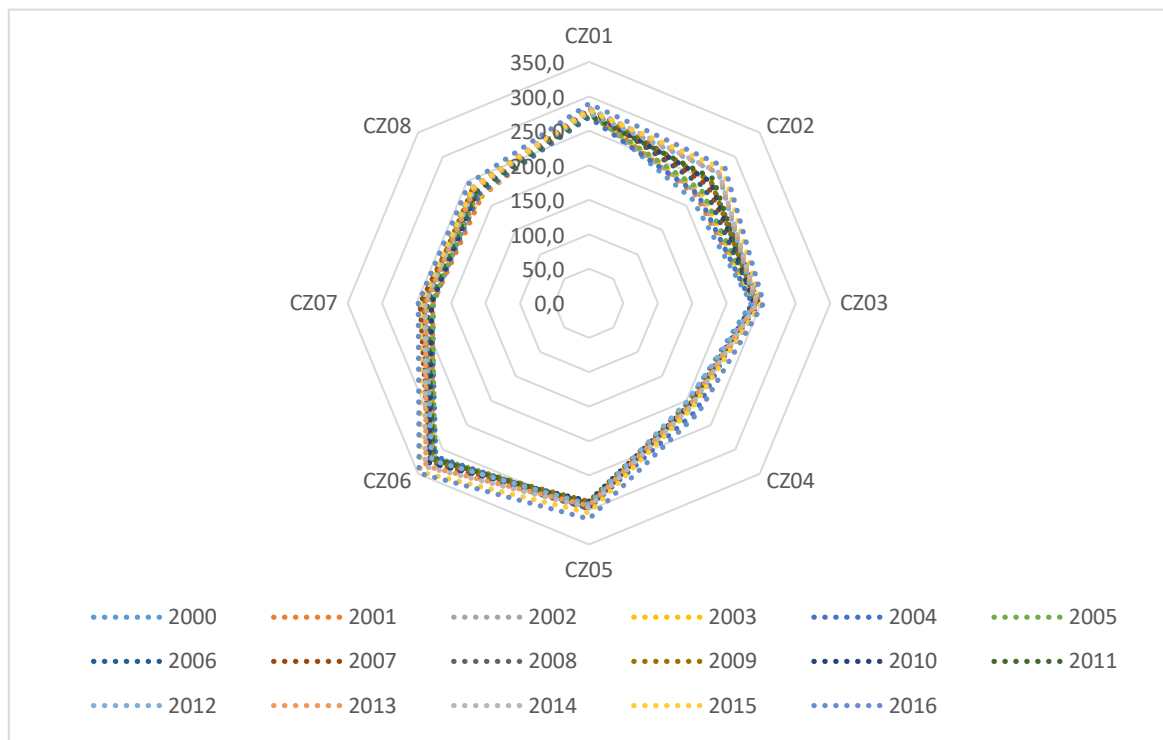
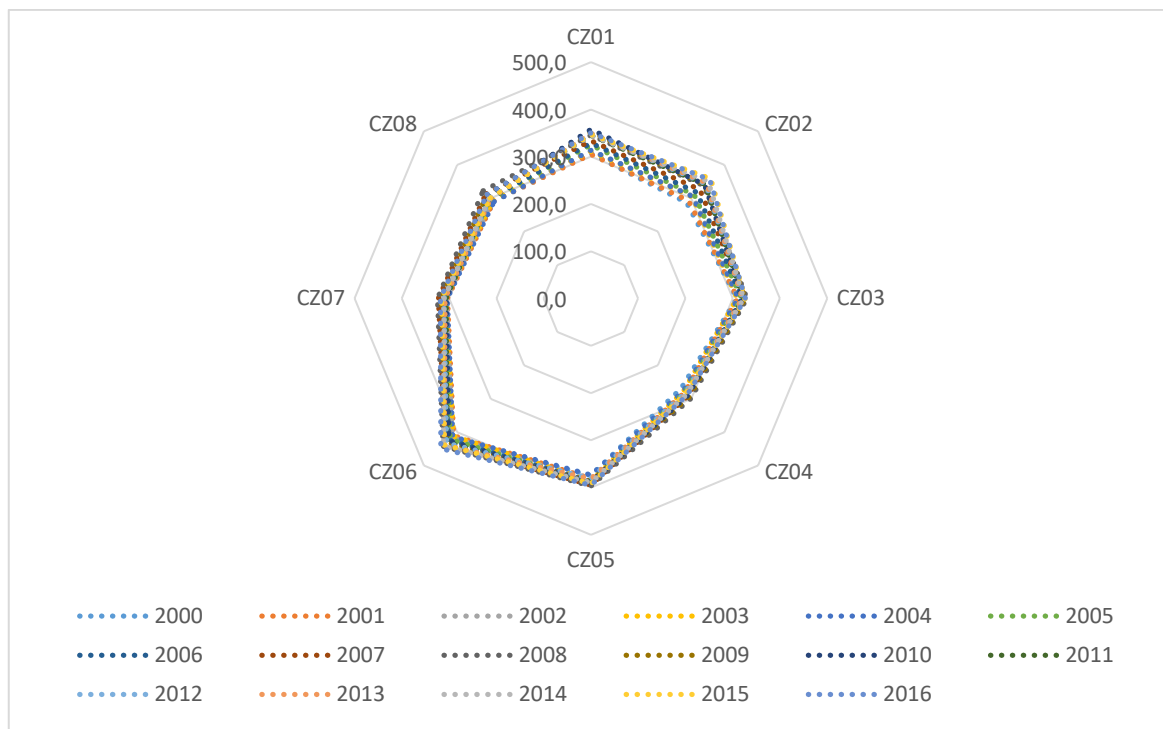
Obrázek 3-3: Míra nezaměstnanosti v regionech NUTS 2 ČR podle pohlaví (muži – horní graf, ženy – dolní graf, v tis osob)

Zdroj: EUROSTAT, 2018, vlastní zpracování, 2018

Rozdíl mezi zaměstnaností mužů a žen je stále rozsáhlým tématem. Evropské unii se podařilo ve vyspělých zemích nastartovat růst ekonomické aktivity žen zvyšováním jejich zaměstnanosti pomocí atypických forem zaměstnání (např. částečné pracovní úvazky). Nejvyšší zaměstnanost mužů a žen je v regionu NUTS 2 Jihovýchod. Z tabulky 4 a 5 v příloze 1 je možné vidět, že v roce 2016 v tomto regionu bylo zaměstnáno 448,7 tis. mužů a 348,4 tis. žen. Druhým regionem s největší zaměstnaností mužů (395,1 tis.) a žen (312,9 tis.) je region Severovýchod. I v jednotlivých regionech NUTS 2 lze pozorovat rozdíl mezi zaměstnaností mužů a žen. Rozdíl zaměstnanosti je zachycen v tabulkách 4 a 5 v příloze 1, ale také jej reprezentují grafy obrázku 3-4.

Naopak nejnižší zaměstnanost obou pohlaví vykazují regiony NUTS 2 ČR Severozápad, Moravskoslezsko a Střední Morava, kde se míra zaměstnanosti obou pohlaví opět značně liší, jak ukazuje obrázek 3-4. V regionu Severozápad pro rok 2016 bylo zaměstnáno okolo 288,2 tis. mužů a 224,9 tis. žen, což je nejnižší zaměstnanost v rámci regionů soudržnosti. Situace o něco lepší byla ve stejném roce v regionu Moravskoslezsko, mužů bylo zde zaměstnáno 311 tisíc a žen 245 tisíc. Data opět reprezentují, jak velký rozdíl je v zaměstnanosti mezi muži a ženami. Velkou roli pro zaměstnavatele může hrát fakt, že ženy odcházejí na mateřské dovolené.

Obrázek 3-4: Míra zaměstnanosti v regionech NUTS 2 ČR podle pohlaví (muži – horní graf, ženy – dolní graf, v tis. osob)

Zdroj: EUROSTAT, 2018, vlastní zpracování, 2018

Vzdělání

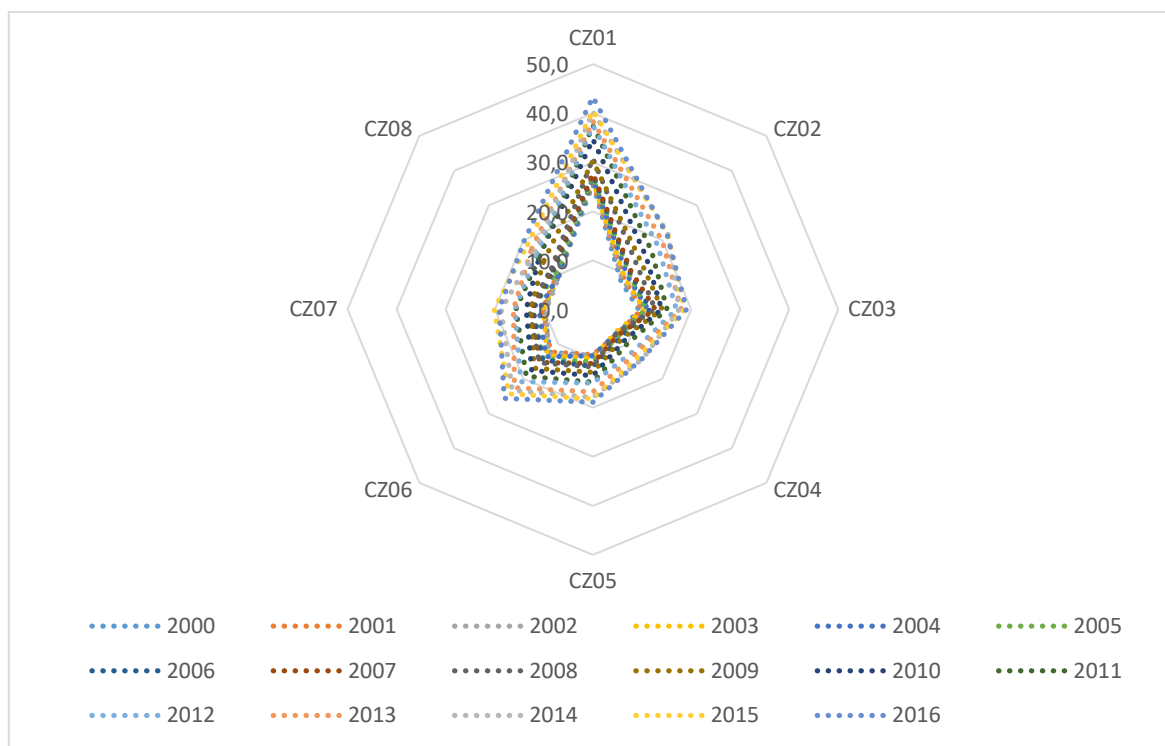
Jedním z ukazatelů hodnocení disparit byla v kapitole 2.1.4 nastíněna strategie Evropa 2020 a její cíle. Součástí jedné z 33 klíčových oblastí je cíl terciárního vzdělání. Cílem této oblasti je, aby alespoň 40 % osob ve věku 30–34 let mělo ukončené terciární vzdělání. Průměr EU-28 je 37,9 % obyvatel ve věku 30–34 let. Vytýčená škála pro zmiňovaný ukazatel sledovaných osob se pohybuje ve věku 25–64 let, která zahrnuje vytyčený věkový úsek Strategie Evropy 2020, tak i osoby věkově mladší i starší.

Terciární vzdělání představuje takovou úroveň vzdělání, kterou nabízejí univerzity, odborné vysoké školy, technologické instituty a jiné instituty, které udělují akademický titul či profesní osvědčení. Vzhledem ke zvyšující se konkurenci je stále pravděpodobnější, že v budoucnu bude stále větší podíl pracovních míst vyžadovat terciární vzdělání. Důvodem tlaku na tuto úroveň vzdělání je její podpora inovace, zvýšení hospodářského rozvoje a růstu a obecné zlepšení blahobytu občanů. Terciární vzdělání zmenšuje propast mezi poptávanou kvalifikací firmami a nabízenou pracovní silou, což má za následek snižování nezaměstnanosti. Základní výzvy pro státy EU jsou zajištění širší dostupnosti vysokoškolského vzdělání zvýšením účasti znevýhodněných skupin, snížení počtu studentů, kteří opouštějí terciární vzdělání bez dosažené kvalifikace, dále zkrácení doby studia a zvýšení kvality vysokoškolského vzdělání dle poptávky na trhu práce⁸⁶.

Podíl osob s dosaženým terciárním vzděláním ve sledovaném období 2000–2016 v regionech NUTS 2 ČR má trend rostoucí, ačkoli se vyskytují malé výkyvy, jak ukazuje obrázek 3-5.

---

⁸⁶ EUROSTAT. *Statistika terciárního vzdělávání*. *Ec.europa.eu* [online]. 2017 [cit. 26. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tertiary_education_statistics.

Obrázek 3-5: Dosažené terciární vzdělání v regionech NUTS 2 ČR (věk 25–64 let, v % populace)

Zdroj: EUROSTAT, 2018, vlastní zpracování, 2018

Nejvyšší procento osob ve věku 25–64 let s terciárním vzděláním byl zaznamenán v regionu hlavního města ČR-Praha. V tomto regionu dosáhly této úrovně vzdělání 43,3 % populace. Jedním z důvodů přitažlivosti populace k terciárnímu vzdělání v oblasti hlavního města je atraktivita pro velké organizace jak tuzemské, tak zahraniční a příliv mladých osob. Důsledkem přílivu firem je i atraktivita a pestrá nabídka pracovních příležitostí. Dalším faktorem je i prestiž vysokých škol v rámci republiky. Dalším regionem s vysokým procentem osob, které dosáhly terciárního vzdělání, je NUTS 2 Jihovýchod, jehož procento osob bylo 25,6 %. Za zmínku stojí i přitažlivost regionu Střední Čechy, jelikož má velmi strategickou polohu okolo regionu Praha, tudíž zájem populace o terciární vzdělání je v rámci ostatních regionů soudržnosti větší, 21,4 % populace.

Naopak region s nejnižším podílem populace osob ve věku 25–64 let s terciárním vzděláním vykazuje region Severozápad. Region Severozápad zaznamenal pouhých 14,2 % populace s terciárním vzděláním. Důvodem může být odliv mladých lidí za atraktivními příležitostmi, případně nízká nabídka práce. Celkový podíl obyvatel v ČR ve věku 25–64 let, kteří dosáhli terciárního vzdělání v roce 2016, je 23 %.

3.2 IDENTIFIKACE VYBRANÝCH DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 ČR

Pro identifikaci regionálních disparit v České republice byly vybrány ukazatele politiky soudržnosti EU. Základním rámcem výběru pro hodnocení regionálních disparit byly ukazatele politiky soudržnosti EU indikátorů pro dosažení cílů strategie Evropa 2020. Na základě této báze indikátorů politiky soudržnosti EU bylo vybráno devět ukazatelů (viz podkapitola 3.2.1) ve zvoleném referenčním období 2005–2015. Vybrané ukazatele představují rámec pro identifikaci disparit regionů NUTS 2 v České republice.

Datový zdroj této kapitoly představuje jednotná databáze Eurostatu. Data byla zpracována pomocí tabulkového procesoru Microsoft Office Excel 2016 a statistiky software IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences).

3.2.1 IDENTIFIKACE REGIONÁLNÍCH DISPARIT PROSTŘEDNICTVÍM POLITIKY SOUDRŽNOSTI EU

Pro analýzu regionálních disparit regionů NUTS 2 České republiky bylo vybráno devět ukazatelů, které zachycuje tabulka. Vybrané ukazatele byly následně analyzovány pro 8 regionů soudržnosti v České republice.

Tabulka 3-2: Vybrané ukazatele politiky soudržnosti EU pro identifikaci a hodnocení regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR

Dimenze strategie Evropa 2020	Zkratka	Ukazatel	Jednotka	Kritériální hodnota
Inteligentní růst	GERD	Výdaje na výzkum a experimentální vývoj	% z HDP	maximum
	GDP_pc	Regionální hrubý domácí produkt	PPS/obyvatel	maximum
	U_m/U_w	Regionální míra nezaměstnanosti	v 1000 M/Ž 20–64 let	minimum
	E_m/E_w	Regionální míra zaměstnanosti	v 1000 M/Ž 20–64 let	maximum
	EDU_ter	Terciární úroveň dosaženého vzdělání	% populace 30–34 let	maximum
Udržitelný růst	VRA	Oběti dopravních nehod	počet	minimum
Sociální udržitelnost	PiH_LWI	Lidé žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce	% populace	minimum
	RoP	Osoby ohrožené chudobou	% populace	minimum
	LE_m/LE_w	Naděje na dožití při narození	<1 rok	maximum

Zdroj: EUROSTAT, 2018, vlastní zpracování, 2018

Výdaje na výzkum a experimentální vývoj (GERD) vyjadřují podíl vynaložených prostředků na danou oblast vůči HDP. Nejpoužívanějším makroekonomickým ukazatelem je *Hrubý domácí produkt*, který je nejčastěji uváděn v *paritě kupních standardů* (PPS) na obyvatele (GDP_pc). Ukazatel umožňuje mezinárodní srovnání. Hrubý domácí produkt je součtem všech peněžních toků výrobků a služeb vytvořených na určitém území za dané sledované období. Vyjadřuje ekonomickou výkonnost a životní úroveň států. Parita kupního standardu představuje uměle vytvořenou měnovou jednotku používanou při mezinárodním srovnání k vyjádření objemu ekonomických souhrnných ukazatelů. Důvodem vytvoření této jednotky je eliminace rozdílu v cenových hladinách mezi zeměmi a při přepočtu ukazatele na jednoho obyvatele umožňuje srovnání ekonomik jednotlivých regionů⁸⁷.

⁸⁷ JUREČKA, Václav a Ivana JÁNOŠÍKOVÁ. *Makroekonomie, základní kurs*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2009. 312 s. ISBN 978-80-248-0530-6.

Ukazatel *míry nezaměstnanosti* (U) vyjadřuje také počet osob ve stejném věkovém rozmezí a také dle pohlaví (U_m, U_w). *Míra zaměstnanosti* (E) představuje počet zaměstnaných osob ve vybraném věkovém rozmezí 20–64 let rozdělených dle pohlaví (E_m, E_w). Dalším ukazatelem oblasti inteligentního růstu je *terciární úroveň dosaženého vzdělání* (EDU_ter). Ukazatel EDU_ter vyjadřuje podíl osob na populaci ve věku 30–34 let, které úspěšně dokončily vysokoškolské vzdělání nebo vzdělání na jeho úrovni (VOŠ – Vyšší odborná škola). Výběr věkového rozmezí byl určen na základě cíle strategie Evropa 2020 o terciární úrovni vzdělání.

Oběti dopravních nehod (VRA) vyjadřují součet osob dopravní nehodou zraněných či zabíjených.

Jako ukazatel dimenze růstu podporující začlenění byl vybrán ukazatel *lidé žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce* (PiH_LWI), který představuje šetření domácností, jejich životní podmínky a umožňuje je hodnotit v poměru k celkové populaci. Domácnost s velmi nízkou intenzitou práce představuje takovou domácnost, v níž dospělí pracují méně, než je pětina jejich potenciální pracovní doby. Druhým ukazatelem této oblasti byl vybrán ukazatel *osob ohrožených chudobou* (RoP), jež představuje podíl osob nacházejících se na pokraji chudoby na celkové populaci. Očekávaná délka života je reprezentována ukazatelem *naděje na dožití při narození* (LE). Ukazatel vypovídá o průměrném věku, který má novorozenec naději dožít při zachování aktuální úrovně úmrtnosti.

Výpočty vybraných ukazatelů regionů NUTS 2 ČR vychází ze stanovených kritériálních hodnot, které jsou důležité pro analýzy a následně hodnocení nerovností.

3.2.2 IDENTIFIKACE DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 S VYUŽITÍM METODY ŠKÁLOVÁNÍ

Každý ukazatel byl podroben grafické analýze prostřednictvím metody semaforu. *Metoda semaforu* je specifická podoba metody škálování a je založena na přiřazení specifické barvy jednotlivým hodnotám, přičemž platí, že jednotlivé barvy odpovídají úrovni buďto maximální nebo naopak minimální hodnoty analyzovaného ukazatele. V rámci hodnocení regionálních nerovností sledovaných ukazatelů je využita *tříbarevná škála*.

Pomocí škály je rozdělena příslušná skupina ukazatelů v každé dimenzi vybraných ukazatelů pomocí tří barev (zelená, žlutá a červená barva)⁸⁸.

Výdaje na výzkum a experimentální vývoj

Jak znázorňuje tabulka 7 v příloze 2, nejlepší hodnoty z hodnocených regionů NUTS 2 ČR vykazují při hodnocení ukazatele *Výdaje na výzkum a experimentální vývoj* regiony Praha a Jihovýchod. Za sledované období 2005–2015 dosahovaly nejvyšších dosažených hodnot ve sledovaném ukazateli. Hlavním důvodem vysoké hodnoty ukazatele v regionu Praha je koncentrace veřejných výzkumných institucí a vysokých škol. Region Praha je rovněž sídlem podniků, soustředících se právě na oblast vědy a výzkumu, či zdravotnické zařízení. V rámci ukazatele GERD převažuje u regionů NUTS 2 nejvíce škála žluté barvy odpovídající mediánovým hodnotám. Nejnižší a zároveň nejhorší hodnoty je možné vidět v regionu NUTS 2 Severozápad, přestože ve sledovaném období je trend tohoto ukazatele rostoucí.

Regionální hrubý domácí produkt

Z tabulky 8 v příloze 2 je zjevné, že nejvyšší HDP na obyvatele vykazuje region Praha, u kterého lze vidět, že se hodnoty pohybují v zelené barvě od začátku sledovaného období. HDP regionu Praha představuje dvojnásobek až trojnásobek hodnot ukazatele HDP ostatních regionů soudržnosti ČR. Nejnižší hodnoty červené škály byly v letech 2005 a 2006 a to u regionů Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko. Z výrazně červené přechází hodnoty do světlých odstínů oranžové barvy. Trend ukazatele GDP_pc byl rostoucí ve všech regionech. Výjimkou v trendu byl rok 2009 a to z důvodu reakce na hospodářskou krizi.

Regionální míra nezaměstnanosti

Ukazatel nezaměstnanosti je rozdělen dle pohlaví na muže a ženy ve věku 20-64 let a je sledován zvlášť. Trendem ukazatele je snižování a dosáhnout tak minima na trhu práce. Z tabulky 9 v příloze 2 je možné vidět, že nejvyšší míra nezaměstnanosti mužů i žen v regionech NUTS 2 ČR je v regionu Moravskoslezsko (23,4 tis. mužů, 24,1 tis. žen). Od roku 2008 byly regiony zasažené hospodářskou krizí, a proto došlo ke zvýšení

---

⁸⁸ MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str. 28.

nezaměstnanosti. Nejnižší nezaměstnanost mužů a žen pozorujeme v regionu Praha (8,5 tis. mužů, 9,2 tis. žen). Důvodem nízké nezaměstnanosti v tomto regionu je, že zde sídlí spousta zahraničních firem. Za zmínku stojí i další regiony s nízkou mírou nezaměstnanosti mužů a žen, a to region Jihozápad a Střední Čechy.

Regionální míra zaměstnanosti

Tabulka 11 v příloze 2 reprezentuje počet zaměstnaných osob. U obou pohlaví má nejvyšší míru zaměstnanosti jak mužů (438,4 tis.), tak žen (345,9 tis.) region NUTS 2 Jihovýchod. Druhým regionem s nejvyšším počtem zaměstnaných mužů a žen je region NUTS 2 Severovýchod. Vývoj trendu a barevné škály se u regionů nemění. Většina má trend buď v zelené škále nebo v červené až naoranžovělé. Nejméně zaměstnaných mužů (283,8 tis.) a žen (213,3 tis.) má region soudržnosti Severozápad.

Terciární úroveň dosaženého vzdělání

O ukazateli *terciární úroveň vzdělání* vypovídá tabulka 13 v příloze 2. Ukazatel reprezentuje počet lidí s vysokoškolským vzděláním či vyšším odborným vzděláním za období 2005–2015 ve věku 30–34 let. Věkové rozmezí bylo vybráno vzhledem k cíli strategie Evropa 2020. Z tabulky 20 je zjevné zvyšování počtu osob ve všech sledovaných regionech. Červená zbarvení přechází ve žluté a zelené zbarvení. V tabulce lze převážně vidět škálu odstínu žluto-zelené barvy, která odpovídá rostoucímu trendu ukazatele. Nejlepší vývoj populace ve věku 30–34 let s vysokoškolským vzděláním lze vidět v regionu Praha (47,8 %) v roce 2015, který se nachází po celou dobu 2005–2015 v zeleném zbarvení. Nejhorší vývoj je možné zaznamenat v regionu Severozápad, který se po celé sledované období nachází v červeném zbarvení a až od roku 2012 přechází do oranžové barvy. K roku 2015 má zde pouhých 15,4 % populace ve věku 30–34 let terciární vzdělání.

Oběti dopravních nehod

Na základě tabulky 14 v příloze 2 je možné vidět počet dopravních nehod. Počet osob představuje součet osob dopravní nehodou zraněné nebo zabitě. Nejméně obětí dopravních nehod je zaznamenáno v regionech Praha (2 286), Moravskoslezsko (2 626) a Severozápad (2 849). Region Praha a Moravskoslezsko se po celou dobu sledovaného období nacházejí v zelené barvě. Ve všech regionech se počet obětí dopravních nehod snižuje. Výjimkou jsou regiony Severovýchod a Jihovýchod, které se po celou dobu

pohybují v červené škále. Oba regiony měly na začátku sledovaného období, tedy v roce 2005, počet osob zraněných nebo zabitých při dopravních nehodách přes 5 tisíc. Vývoj trendu ukazatele v těchto dvou regionech je kolísavý. V roce 2015 byl zaznamenán součet zranění a obětí dopravních nehod okolo 4,5 tis. obyvatel.

Lidé žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce

Hodnocení českých domácností sledující jejich životní podmínky představuje procento lidí žijících v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce v tabulce 15 v příloze 2. Výsledky v tabulce uvádí, že takových lidí ve věku do 60 let žije nejvíce v regionech Moravskoslezsko a Severozápad. Nejvyšší procento populace bylo zaznamenáno v roce 2005 v regionu soudržnosti Moravskoslezsko, a to 18,3 % populace. Faktem vysokého procenta může být důsledek historického vývoje nebo návaznost na uzavírání podniků v tomto regionu. Trend tabulky je odrážen převážně ve škále oranžové barvy. Nejnížší procento populace bylo v roce 2010 v regionu Praha, a to 2,3 %.

Osoby ohrožené chudobou

Ukazatel *Osoby ohrožené chudobou* počítá osoby ohrožené chudobou. V tabulce 16 v příloze 2 lze pozorovat různá spektra zbarvení v rámci regionů NUTS 2 ČR. Region soudržnosti Praha si po celou sledovanou časovou osu drží zelené zbarvení a dosahuje tak nejméně procent osob ohrožené chudobou na počet populace. V roce 2015 se jednalo o 5,2 % populace. Nejnížší hodnoty dosahuje v roce 2010, kdy byly pouze 4 % osob ohroženy chudobou. Nejvyšší hodnoty si po celé spektrum sledovaného časového období drží regiony Moravskoslezsko a Severozápad. Nejvyšší procento populace bylo zaznamenáno v roce 2011 v regionu Severozápad a to 17,1 % obyvatel.

Naděje na dožití při počátečním věku méně než 1 rok

Z tabulky 17 v příloze 2 je zřejmé, že nejvyššího věku života se dožívají muži (77,6 let) v regionu NUTS 2 Praha, a to pro rok 2015. U většiny regionů, červená barevná škála přechází rovnoměrně na žlutou a zelenou barvu. V červené škále s přechodem na oranžovou po celé období 2005–2015 zůstávají dva regiony NUTS 2, Moravskoslezsko a Severozápad, kde se muži dožívají 74,1 let a 73,9 let (2015). Nejnížší věk byl zaznamenán v roce 2005 v regionu Severozápad, 71,3 let. Přesto většina regionů má zbarvení oranžově-zelené. Při zaměření na opačné pohlaví, tedy na ženy, je patrné z tabulky 18, že červená škála je zde zastoupena minimálně. Nejnížší věk na dožití u žen byl červeně zaznamenán v roce 2005

v regionu Severozápad (77,5 let). Naopak v roce 2014 byl zaznamenán nejvyšší věk na dožití u žen, a to 82,9 let v regionu Jihovýchod. Hodnoty ukazatele pro obě pohlaví poukazují na značné rozdíly mezi věkem naděje na dožití ženy a muže.

3.2.3 IDENTIFIKACE TRENDU DISPARIT POMOCÍ MEZIROČNÍCH ZMĚN (DIFERENCE)

Rozdíl nebo odchylka je synonymem difference. Za pomoci diferenčních hodnot lze zkoumat vývoj jednotlivých ukazatelů pro regiony NUTS 2 ČR v jednotlivých letech referenčního období. Pro jednotlivé ukazatele byly vypočteny hodnoty meziročních rozdílů pro referenční časovou osu 2005–2015, které je možné vidět v příloze 3.

Výdaje na výzkum a experimentální vývoj

Tabulka 19 v příloze 3 vypovídá o vývoji ukazatele *Výdaje na výzkum a experimentální vývoj* v letech 2005–2015 v regionech NUTS 2 ČR. Největší výkyvy hodnot zaznamenaly region Praha, Střední Čechy a Střední Morava, kdy meziroční změna nabyla záporné hodnoty -0,22, -0,23 a -0,21. Uvedený na povrch působící extrém byl způsoben reakcí na finanční a hospodářskou krizi v roce 2008, čili výdaj z % HDP vynaložený na výzkum klesl. Naopak region Střední Čechy zaznamenal i nejvyšší kladnou hodnotu (0,66) v roce 2013. Trendem tabulky je oranžová škála čili průměrný vývoj s malými výkyvy vývoje.

Regionální hrubý domácí produkt

Změna HDP za určité období vyjadřuje rychlost hospodářského růstu regionu. HDP představuje měřítko pro srovnání řady ekonomických veličin. Podílem na HDP se například vykazuje deficit veřejných financí, zadluženost firem a domácností. Veškeré hodnoty meziročních změn lze nalézt v tabulce 20 v příloze 3.

Z tabulky je patrné, že regiony NUTS 2 zaznamenaly záporný vývoj v roce 2009. Je zřejmé, že snížení HDP na obyvatele bylo extrémem v nejkonzervativnějším regionu – Praha (- 2,7 tis. PPS) v roce 2009. Na druhou stranu region Praha představuje extrém i v kladném vývoji ukazatele, a to hned dvakrát. První extrém se projevil v roce 2007 a druhý v roce 2015, oba vypočtené extrémy nabývají stejné hodnoty 4,8 tis. v PPS.

Regionální míra nezaměstnanosti

Vývoj meziroční změny *míry nezaměstnanosti* mužů je patrný z tabulky 21 v příloze 3. V roce 2007 je viditelný extrém, který odráží zlepšení na trhu práce. Největší viditelnost zlepšení je možné vidět v regionu Moravskoslezsko. Rok 2009 přináší výrazné zvýšení nezaměstnanosti ve všech regionech ČR. Nezaměstnanost se postupně přibližovala k původnímu stavu, tedy snažila se snížit počet nezaměstnaných mužů. Na rocích 2014 a 2015 je patrné další snížení meziroční míry nezaměstnanosti.

Vývoj nezaměstnanosti žen, v tabulce 22 přílohy 3, je obdobný vývoji míry nezaměstnanosti u mužů. Před rokem 2009 byl vývoj ukazatele záporný, tedy je možné říci, že snahou všech regionů bylo snížení míry nezaměstnanosti. Hospodářská krize způsobila veliký propad v regionech a zvýšila míru difference u některých regionů až na extrémy. Největší extrém zaznamenal region Severovýchod a Severozápad, kde míra difference byla nejvyšší čili počet osob nezaměstnaných byl vysoký. Od roku 2010 můžeme vidět ve vývoji regionů malé výkyvy, které v roce 2014 a 2015 přinesly snížení difference, což znamená, že se snížil počet nezaměstnaných žen.

Regionální míra zaměstnanosti

Výstup meziroční změny z tabulky 23 přílohy 3 představuje vývoj míry zaměstnanosti u mužů v regionech NUTS 2 v České republice. Vývoj v roce 2006 začíná v kladných hodnotách u všech regionů od roku 2006, kromě regionu Severovýchod. Extrémem ve vývoji míry zaměstnanosti byl opět rok 2009 důsledkem krize. Největší propad vývoje zaznamenaly regiony Jihovýchod, Moravskoslezsko, Severovýchod a Střední Morava. Největší extrém zaznamenal region Praha v roce 2011, kdy difference nabyla hodnoty -12,9 tisíc. Zajímavý vývoj u míry nezaměstnanosti u mužů je možné vidět u regionu Moravskoslezsko, který na začátku sledovaného období měl diferencii v zelené škále, která rychle klesla (červená škála), a poté se držela ve škále oranžovo-žluté barvy. Je patrné z vývoje, že region Moravskoslezsko zaznamenal i kladný extrém v roce 2007 (13,6 tis. mužů).

U žen v regionech NUTS 2 ČR je zaznamenána v tabulce podobnost vývoje. Nejvyšší záporné hodnoty nabyla regiony v letech 2009 a 2010. Jednalo se o regiony Jihozápad (- 8,7 tis.), Severovýchod (- 10,4 tis.) a Střední Morava (-10,9 tis.). Kladné

hodnoty difference lze vidět v regionech Jihovýchod, Střední Čechy a Střední Morava. Veškeré hodnoty diferencí míry zaměstnanosti žen reprezentuje tabulka 24 v příloze 3.

Terciární úroveň dosaženého vzdělání

Nejpříznivější tendencí pro ukazatele *terciární úroveň dosaženého vzdělání* jsou kladné hodnoty meziroční změny, které reprezentují procentuální zvýšení osob ve věku 30–34 let. V tabulce 25 v příloze 3 zmiňovaný trend vykazuje rok 2010 regionu NUTS 2 Praha. Největší propad počtu osob v terciární úrovni vzdělání zaznamenal region v roce 2007.

Trend v tabulce představuje škálu oranžové barvy, lze vidět, že jednotlivé difference ve sledovaném období nabývají blízké hodnoty.

Oběti dopravních nehod

Odchylku ukazatele představuje počet obětí dopravní nehodou *zraněny či zabity*. Stav meziročních diferencí reprezentuje tabulka 26 v příloze 3. Čím nižší jsou hodnoty, tím nižší je počet obětí a naopak.

Rok 2006 byl pro všechny regiony extrémem, jelikož vykazuje nejnižší diferenci. Druhým výkyvem s nejnižšími diferencemi je dále rok 2010. Poté vývoj difference roste čili se zvyšuje počet obětí dopravních nehod. Nejnižší diferenci zaznamenal v roce 2006 region Jihovýchod, a to – 763,00 osob.

Nejvyšší počet obětí vykazuje region Jihovýchod (398,00) v roce 2011. Z tabulky je patrné zbarvení škály červené a oranžové.

Lidé žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce

Nejpříznivější hodnoty difference pro ukazatel *lidé žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce* jsou záporné hodnoty, které představují pokles. Čím nižší hodnota ukazatele, tím nižší počet osob žijících v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce. Nejnižší hodnoty vykazuje region Severozápad v letech 2006, 2008 a 2015, kdy došlo ke snížení o -3,80 %, -3,40 % a -4,10 % populace ve věku nižší než 60 let. Hodnoty jsou zachyceny v tabulce 27 v příloze 3. Tabulka zachycuje v třibarevné škále převážně odstín oranžové, oranžovo-červené.

Druhý extrém zaznamenal region v roce 2014, kdy meziroční vývoj ukazatele vzrostl o 4,10 %. Zajímavý vývoj ukazatele ve sledovaném období prezentuje region

Moravskoslezsko, který na počátku období vykazoval světle zelenou škálu barev, uprostřed období oranžovou a z ní přešel do škály červené barvy. Procento lidí žijící v domácnostech s nízkou intenzitou práce v regionu se v průběhu sledovaného období zvyšuje. Důvodem trendu může být historický vývoj regionu či málo pracovních příležitostí.

Osoby ohrožené chudobou

Diference ukazatele *osoby ohrožené chudobou* vyjadřuje procentní změnu. Čím je nižší ukazatel meziroční změny, tím nižší je procento obyvatel ohrožených chudobou. Hodnoty jsou uvedeny v tabulce 28 příloha 3.

Ve většině regionů NUTS 2 ČR je trend vývoje s velkými výkyvy. Největší dynamika vývoje je patrná u regionu Severozápad, kde se střídá barevná škála všech tří barev. Vývoj regionu zaznamenává, jak dvě nejnižší difference vývoje (-2,60 %, -2,40 %), tedy snížení % populace ohrožené chudobou, tak dvě zvýšení změny (3,00 %, 2,50 %), což představuje zvýšení % osob ohrožených chudobou.

Největší meziroční změna je zachycena v roce 2011 v regionu Moravskoslezsko, kdy se počet osob ohrožených chudobou zvýšil o procentuální změnu 3,20 %.

Naděje na dožití při počátečním věku méně než 1 rok

Vývoj tohoto ukazatele pro muže i ženy regionů NUTS 2 ČR je velice podobný. Na počátku období meziroční změna vykazuje zelenou škálu. Poté je vývoj meziroční změny zbarven do oranžova, a to do roku 2014, kdy se opět hodnoty dostávají do kladných hodnot ukazatele (zelená škála). V roce 2015 trend ukazatele klesá do červené škály, tedy se snižuje věk naděje na dožití. V tabulkách 29 a 30 v příloze 3 převažuje klesající rostoucí meziroční difference. Z toho vyplývá, že ve většině regionů soudržnosti je vyšší věk na dožití.

Mimo extrémní rok 2015 je možné v tabulce 29 u mužů pozorovat nízký věk na dožití. Zejména se jedná o region Jihozápad v roce 2008 (-0,30) a roky 2009, 2013 (-0,20) v regionu Severovýchod. Nejvyšší věk na dožití u mužů byl zachycen v roce 2008 v regionu Jihovýchod (0,80).

Extrémní hodnoty v tabulce 30 v příloze 3, která vyjadřuje ukazatel pro pohlaví ženské, nevykazuje žádné další velké výkyvy mimo roky 2006, 2014 a 2015. Tabulka reprezentuje škálu oranžové barvy a její různé intenzity.

4 HODNOCENÍ DISPARIT V REGIONECH SOUDRŽNOSTI NUTS 2 ČR

Poslední část diplomové práce se zabývá hodnocením disparit regionů NUTS 2 v České republice ve stanoveném období 2005–2015 pomocí vybraných matematicko-statistických metod. Analýza a hodnocení rozdílů mezi regiony je založena na popisných charakteristikách a modifikované euklidovské vzdálenosti.

4.1 DESKRIPTIVNÍ STATISTICKÉ METODY

Zkoumání širších kvalitativních vlastností regionálních dat vyžaduje vhodné využití vybraných popisných statistických charakteristik. Mezi takové charakteristiky patří maximum, minimum, jejich poměr, charakteristiky centrální tendence a charakteristiky rozptýlenosti. Jednotlivé hodnoty vypovídají o vstupních informacích, které jsou důležité pro další měření a hodnocení regionálních disparit pomocí náročnějších metod. Velkou nevýhodou těchto ukazatelů je, že nehodnotí vzájemnou spojitost ukazatelů a nevypovídají nic o jeho vývoji, jelikož odráží vývoj pouze jednoho ukazatele v daném regionu a roce. Naopak výhodou je jejich rychlost a snadné provedení. Maximum prezentuje nejvyšší hodnotu statistických dat, na druhou stranu minimum představuje hodnotu nejnižší⁸⁹.

Střední hodnoty neboli míry střední hodnoty nebo míry polohy je označována míra centrální tendence. Charakteristiky centrální tendence se snaží určit typickou hodnotu dat. Mezi takové patří aritmetický průměr a medián. Součet všech hodnot vydělených jejich celkovým počtem je roven aritmetickému průměru. Aritmetický průměr je možné vypočítat následující rovnicí:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n} \quad (4.1)$$

kde x_i je hodnota indexu i a n je rozsah souboru.

Medián reprezentuje prostřední hodnotu statistického souboru, tvořenou druhým kvantilem (50 %). Rozděluje soubor na polovinu menších hodnot od poloviny větších hodnot. Nereaguje na extrémní hodnoty, protože je závislí pouze na jedné nebo na nejvýše

---

⁸⁹ HENDL, Jan. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. 3.vyd. Praha: Portál, 2009. 696 s. ISBN 978-80-7367-482-3.

dvou prostředních hodnotách souboru. Výpočet mediánu závisí na tom, zda n je sudé nebo liché číslo.

Pokud je n sudé číslo:

$$M_e = 0,5(x_{n/2} + x_{n/2+1}) \quad (4.2)$$

V případě, že n je liché číslo:

$$M_e = x_{(n+1)/2} \quad (4.3)$$

Využití mediánu je především v případě, že je potřeba znát střed získaných dat nebo data mohou obsahovat odlehlé hodnoty⁹⁰.

Pod další statistickou charakteristiku spadá směrodatná odchylka a variační koeficient. Míry rozptýlenosti lépe informují o vlastnostech souboru dat. Rozptyl je roven aritmetickému průměru čtverců odchylek jednotlivých hodnot průměru a úzce souvisí se směrodatnou odchylkou. Směrodatná odchylka je vyjádřena, jako druhá odmocnina z rozptylu. Směrodatnou odchylku lze vypočítat dle následujícího vzorce:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{n}} \quad (4.4)$$

kde: x_i – hodnota ukazatele v i -tém regionu,

$\bar{x}$ – aritmetický průměr hodnot ukazatele,

n – počet regionů⁹¹.

Variační koeficient nepředstavuje variabilitu v původních měrných jednotkách. Naopak vyjadřuje poměr směrodatné odchylky a průměru. Obvykle je poměr vyjádřen v procentech. Poměr udává, z kolika procent se v průměru odchylují jednotlivé hodnoty od aritmetického průměru. Vypočítá se pomocí vzorce⁹²:

$$VK = \frac{s}{\bar{x}} \quad (4.5)$$

---

⁹⁰ SOUČEK, Eduard. Statistika pro ekonomy. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu [online]. 2006 [cit. 29. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.vsem.cz/data/data/sis-ukazky-kapitol/uc_sta_kapitola.pdf.

⁹¹ HENDL, Jan. ref. 89.

⁹² ČÍHAŘ, Jiří. DataSpectrum – Excel Asistent Magazin [online]. 2008 [cit. 29. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.dataspectrum.cz/excelmag/download/eam0108.pdf>.

Pro zajištění srovnatelnosti mezi hodnocenými regiony NUTS 2 České republiky je použita tzv. Z-transformace pomocí funkce *Z-skóre* (4,6), která je kombinací sloupcového centrování a sloupcové standardizace:

$$zx_{i,r,t} = \frac{x_{i,r,t} - \bar{x}_i}{s_{x_i}} \quad (4,6)$$

kde: $zx_{i,r,t}$ – standardizovaná proměnná pro i-tý ukazatel a r-tý region,

$x_{i,r,t}$ – výchozí hodnota i-tého ukazatele pro r-tý region,

$\bar{x}_i$ – aritmetický průměr i-tého ukazatele,

s_{x_i} – směrodatná odchylka i-tého ukazatele.

Standardizované hodnoty ukazatelů nabývají po standardizaci střední hodnotu rovnou 0 a rozptyl roven 1. Poté vstupují do dalších výpočtů míry centrální tendence a míry vzdálenosti, viz kapitola 4.3.

Pro výpočet standardizovaných hodnot prostřednictvím Z-skóre byl použit vzorec pro aritmetický průměr vyjádřen:

$$\bar{x}_i = \frac{\sum_r \sum_t x_{i,r,t}}{n} \quad (4,7)$$

kde: $x_{i,r,t}$ – hodnota i-tého ukazatele pro r-tý region v čase t,

$n = rt$,

r – region, $r = \{1 = CZ01, \dots, 8 = CZ08\}$,

t – čas, $t = \{2005, \dots, 2015\}$ ⁹³.

Vhodným grafickým zobrazením dat je krabicový graf s anténami (box-plot). V grafu je možné dobře porovnat a posoudit jak centrální tendence dat, tak i jejich rozptýlenost, šikmost a dále také i přítomnost odlehlých a extrémních hodnot⁹⁴.

---

⁹³ MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str. 82.

⁹⁴ ČÍHAŘ, Jiří. ref. 92.

4.2 HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 ČR POMOCÍ ZÁKLADNÍCH POPISNÝCH CHARAKTERISTIK

U devíti vybraných ukazatelů regionálních disparit byly vypočteny následující popisné charakteristiky: maximum, minimum, aritmetický průměr, medián, směrodatná odchylka, poměr maxima a minima, variační koeficient. V rámci sledovaného období 2005–2015 byly popisné statistiky vypočteny na počátku období – rok 2005 (obr. 4-1), uprostřed období – rok 2010 (obr.4-2) a na konci období – rok 2015 (obr.4-3).

Tabulka 4-1: Vybrané popisné charakteristiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR (rok 2005)

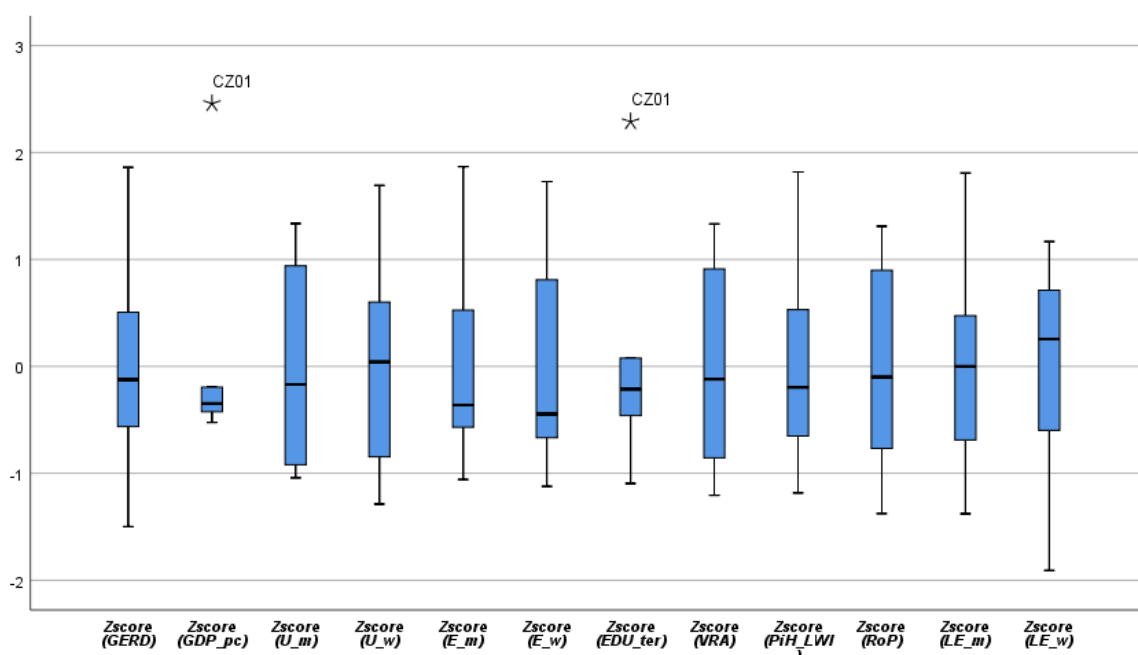
Ukazatel	Minimum	Maximum	Průměr	Medián	Směr. Odchylka	Vari. Koeficient	Šikmost	Špičatost	Min/Max
GERD	0,23	1,99	1,02	0,95	0,49	0,48	0,58	1,12	0,12
GDP _{pc}	14 400,00	39 700,00	18 850,00	15 900,00	7 935,05	0,42	2,75	7,67	0,36
U _m	10,30	35,50	21,34	19,55	9,91	0,46	0,35	-1,87	0,29
U _w	11,70	46,10	26,56	27,05	10,79	0,41	0,39	-0,65	0,25
E _m	280,80	421,00	331,50	314,20	44,81	0,14	1,24	0,50	0,67
E _w	211,90	316,50	253,06	236,70	34,33	0,14	0,81	-0,67	0,67
EDU _{ter}	6,40	26,90	13,04	11,75	5,67	0,43	1,98	5,03	0,24
VRA	3 057,00	5 435,00	4 187,13	4 075,50	876,23	0,21	0,14	-2,07	0,56
PiH_LWI	2,80	18,30	8,91	7,90	4,83	0,54	1,01	0,27	0,15
RoP	4,20	16,30	10,40	9,95	4,21	0,41	0,10	-1,32	0,26
LE _m	71,30	75,00	72,90	72,90	1,09	0,01	0,40	0,58	0,95
LE _w	77,50	80,20	79,18	79,40	0,82	0,01	-0,93	0,60	0,97

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2018

Tabulka 4-1 podává vypočtené údaje o vybraných popisných statistických charakteristikách regionů NUTS 2 ČR za rok 2005. U popisných statistik minimum, průměr, medián a směrodatná odchylka bylo zjištěno, že minimální hodnoty ukazatele Výdaje na výzkum a experimentální vývoj (GERD), který má hodnoty nejnižší, jak je patrné z tabulky. Dalším ukazatelem s minimálními hodnoty je ukazatel Lidé žijící v domácnostech s nízkou intenzitou práce (PiH_LWI) a ukazatel Osob ohrožené chudobou (RoP). Hodnota HDP/obyvatele v PPS (GDP_{pc}) regionů soudržnosti ČR se pohybuje v širokém rozmezí od 14,4 tis. (minimum) do 39,7 tis. (maximum). Ukazatel HDP/obyv. představuje také v rámci všech hodnocených ukazatelů nejvyšší hodnoty u průměru a směrodatné

odchylky. Vysoké hodnoty u popisné charakteristiky variačního koeficientu ukazatele Lidé žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce (PiH_LWI) vypovídá o tom, že průměr „špatně“ zastupuje data statistického souboru. Odlehle hodnoty poukazují na fakt, že není vhodným ukazatelem míry centrální tendence datového souboru. Představuje soubor heterogenní. Na druhou stranu variační koeficient ukazatelů územních disparit, který nenabývá hodnot vyšších než 50 %, představuje větší homogenitu datového souboru. Disparity mezi danými regiony jsou menší v ukazatelích Oběti dopravních nehod (VRA), Naděje na dožití při narození (LE_m, LE_w) a Regionální míry zaměstnanosti (E_m, E_w), tedy jsou zmiňované ukazatele homogenní.

Vhodným nástrojem pro grafické znázornění dat a následné hodnocení výše uvedených vlastností rozdělení jednotlivých ukazatelů je např. *Box plot* neboli krabicový graf (diagram) s anténami. Z krabicového diagramu lze vyčíst informace o dolním kvartilu (25 %), mediánu (50 %) a horním kvartilu (75 %).

Obrázek 4-1: Box ploty vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR (rok 2005)

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2018

Z obrázku 4-1 je možné vidět box plot devíti ukazatelů, přičemž ukazatelé Regionální míra nezaměstnanosti (U) a zaměstnanosti (E) a taktéž Naděje na dožití

při narození (LE) jsou rozděleny dle pohlaví na muže (m) a ženy (w). Graf s anténkami reprezentuje počátek sledovaného období, tedy rok 2005. Box plot ukazatel obsahuje dvě odlehlé hodnoty neboli extrémy (*). Z grafu je patrné, že se jedná o vzdálené hodnoty u ukazatele Hrubý domácí produkt na obyvatele v PPS (GDP_pc) a ukazatel Terciární úroveň dosaženého vzdělání (EDU_ter). Odlehlé hodnoty náleží regionu Praha (CZ01). Z grafu box plotu jednotlivých ukazatelů je patrná rozdílná délka kvartilových rozpětí. Nejnižší medián lze spatřovat u ukazatele Míry zaměstnanosti žen (E_w) v regionech NUTS 2 ČR.

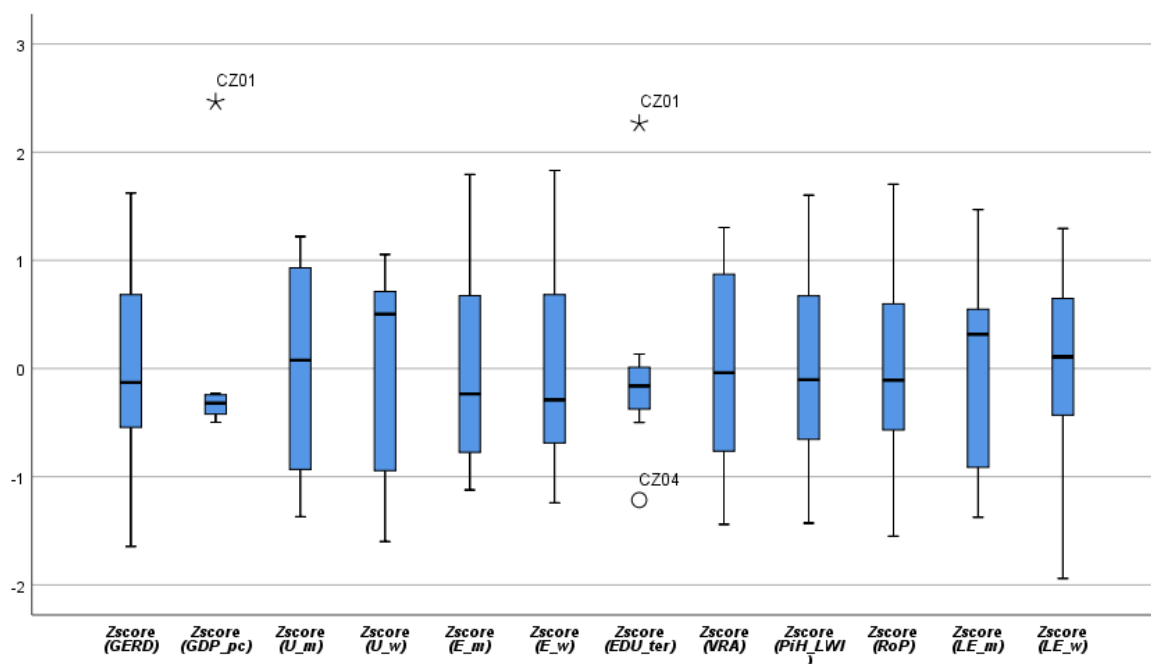
Tabulka 4-2: Vybrané statistické charakteristiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR (rok 2010)

Ukazatel	Minimum	Maximum	Průměr	Medián	Směr. Odchylka	Vari. Koefficient	Šikmost	Špičatost	Min/Max
GERD	0,25	2,06	1,16	1,09	0,52	0,45	0,05	0,29	0,12
GDP_pc	16 300,00	45 500,00	21 200,00	18 050,00	9 226,73	0,44	2,78	7,78	0,36
U_m	12,20	31,80	22,56	23,15	7,08	0,31	-0,07	-1,65	0,38
U_w	11,80	30,80	23,25	26,85	6,70	0,29	-0,68	-1,44	0,38
E_m	289,90	425,50	342,09	331,15	43,48	0,13	0,84	-0,18	0,68
E_w	207,50	327,50	255,99	244,70	36,54	0,14	0,80	0,11	0,63
EDU_ter	8,40	40,90	19,75	18,25	8,74	0,44	1,84	4,88	0,21
VRA	2 201,00	4 006,00	3 148,25	3 122,50	615,18	0,20	0,00	-1,54	0,55
PiH_LWI	2,30	11,10	6,45	6,15	2,72	0,42	0,47	-0,32	0,21
Rop	4,00	14,60	9,05	8,70	3,05	0,34	0,28	0,25	0,27
LE_m	72,70	76,40	74,49	74,90	1,22	0,02	-0,31	-0,76	0,95
LE_w	79,00	82,00	80,80	80,90	0,87	0,01	-0,92	1,24	0,96

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2018

Údaje o vybraných popisných statistických charakteristikách regionů soudržnosti ČR za rok 2010 zobrazuje tabulka 4-2. Hodnota HDP na obyvatele v PPS (GDP_pc) regionů se nachází v rozmezí hodnot od 16,3 tis. (minimum) do 45,5 tis. (maximum), což je o 5,8 tis. více než v roce 2005. Dále ukazatel GDP_pc představuje nejvyšší hodnoty průměru (21,2 tis.), mediánu (18 050) a směrodatné odchylky (9 226,73). Nejnižší hodnoty popisných charakteristik průměru (1,16), mediánu (1,09) a směrodatné odchylky (0,52) vykazuje ukazatel Výdaje výzkumu a experimentální vývoj. Hodnoty koeficientu šikmosti jsou u většiny ukazatelů větší než 0. Data jsou pravostranná. U koeficientu špičatosti je většina výpočtů kladná, rozdělení hodnot je špičatější, oproti normálnímu rozdělení. Variační

koeficient je u všech ukazatelů menší než koeficient 0,5 a to poukazuje na skutečnost, že soubor obsahuje hodnoty blízké (homogenní). Největší podíl minimálních a maximálních

hodnot patrný u ukazatele Naděje na dožití při narození u obou pohlaví (LE_m, LE_w).

Obrázek 4-2: Box ploty vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR (rok 2010)

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2018

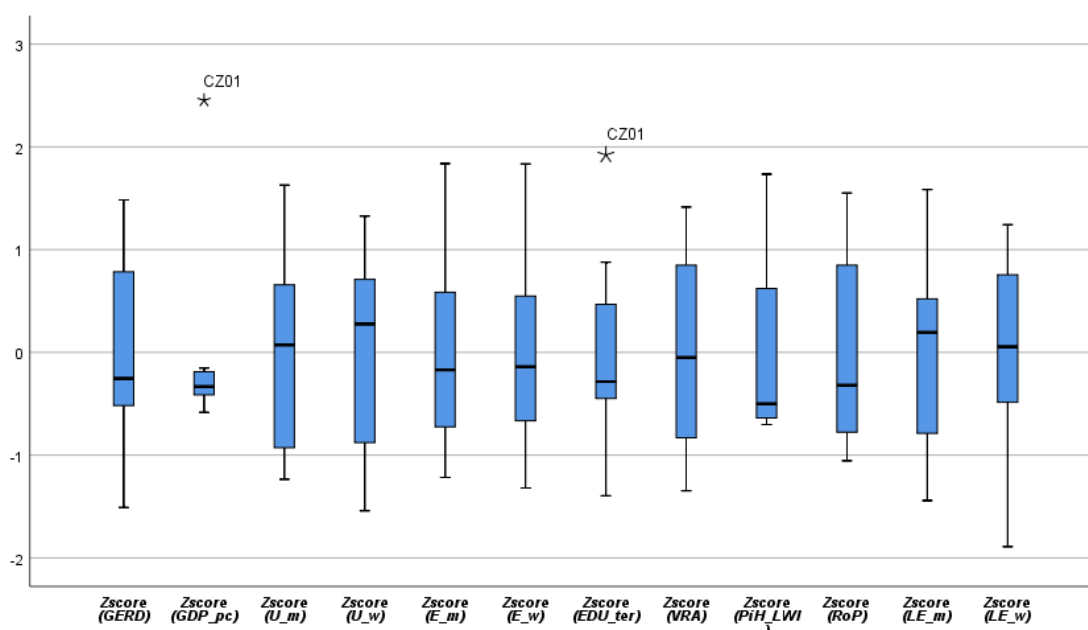
Graf (obrázek 4-2) zobrazuje box ploty vybraných ukazatelů politiky soudržnosti EU pro rok 2010. Do odlehlých hodnot je opět zařazen ukazatel HDP/obyv. v PPS (GDP_pc) a Terciární úroveň dosaženého vzdělání (EDU_ter). Region s odlehlými kladnými hodnotami je region Praha (CZ01), který se nachází nad box ploty. Záporné hodnoty extrému nabývá region Severozápad (CZ04), který se nachází v blízkosti spodní hranice. Opět mezi box ploty jednotlivých ukazatelů je možné pozorovat značné rozdíly délky kvartilových rozpětí. Nejnižším mediánem v grafu představují hned dva ukazatelé – HDP/obyv v PPS (GDP_pc) a Míra zaměstnanosti žen (E_w). Z box plotů je patrné, že u většiny ukazatelů se medián nachází ve spodní části box plotů.

Tabulka 4-3: Vybrané statistické charakteristiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR (rok 2015)

Ukazatel	Minimum	Maximum	Průměr	Medián	Směr. Odchylka	Vari. Koefficient	Šikmost	Špičatost	Min/Max
GERD	0,36	2,06	1,68	1,46	0,82	0,49	0,35	-0,34	0,17
GDP_pc	18 700,00	53 200,00	25 337,50	21 550,00	10 624,96	0,42	2,73	7,58	0,35
U_m	8,50	23,40	14,93	15,30	4,87	0,33	0,27	-1,02	0,36
U_w	9,20	24,10	17,21	18,65	4,86	0,28	-0,35	-1,26	0,38
E_m	283,80	438,40	345,41	336,80	47,33	0,14	0,82	0,25	0,65
E_w	213,30	345,90	268,79	262,90	39,33	0,15	0,72	0,35	0,62
EDU_ter	15,40	47,80	29,03	26,25	9,14	0,31	0,92	1,32	0,32
VRA	2 286,00	4 698,00	3 463,00	3 419,00	816,91	0,24	0,10	-1,55	0,49
PiH_LWI	3,80	15,30	7,11	4,75	4,41	0,62	1,37	0,00	0,25
Rop	5,20	16,90	9,94	8,50	4,20	0,42	0,73	-0,97	0,31
LE_m	73,90	77,60	75,66	75,90	1,14	0,02	-0,14	-0,25	0,95
LE_w	79,80	82,70	81,55	81,60	0,87	0,01	-0,76	0,78	0,96

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2018

Hodnoty konce sledovaného období, rok 2015, jsou zachyceny v tabulce 4-3. Hodnota ukazatele GDP_pc v paritě kupní síly regionů se pohybuje v rozmezí od 18,7 tis. (minimum) do 53,2 tis. (maximum). Od roku 2010 se ukazatel zvýšil o 7,7 tis., což je více než rozdíl mezi rokem 2005 a rokem 2010. Nejvyšší hodnoty průměru (25 337,50), mediánu (21 550) a směrodatné odchylky (10 624,96) vykazuje opět ukazatel HDP na obyvatele v PPS. Nejnižší hodnoty průměru (1,68), mediánu (1,46) a směrodatné odchylky (0,82) byly vypočteny u ukazatele Výdaje na výzkum a experimentální vývoj (GERD). Vysoká hodnota variačního koeficientu u ukazatele Lidé žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce poukazuje na skutečnost, že ukazatel je vůči ostatním heterogenní. Naopak ostatní regiony vykazují hodnoty pod úroveň 50 % koeficientu. Nejnižší variační koeficient byl vypočten u ukazatele Naděje na dožití při narození u mužů i žen (LE_m, LE_w) a u míry zaměstnanosti mužů i žen (E_m, E_w). Koeficient šikmosti vykazuje u většiny vybraných ukazatelů hodnoty větší než 0, data jsou pravostranná. U koeficientu špičatosti byla zjištěna rovnost v hodnotách kladných a záporných, tudíž nelze rozdělit hodnoty na špičatější či plošší. Největší podíl maximálních a minimálních hodnot je patrný u ukazatele Naděje na dožití při narození u obou pohlaví (LE_m, LE_w).

Obrázek 4-3: Box ploty vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR (rok 2015)

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2018

Konec sledovaného období, rok 2015, je zobrazen v obrázku 4-3. Jednotlivé box ploty s anténkami reprezentují vybrané ukazatele politiky soudržnosti EU. V rámci srovnání jednotlivých roků je patrné, že až na výjimku v roce 2010 byly extrémní hodnoty viditelné u regionu hlavního města Prahy (CZ01). Obrázky 4-1, 4-2 a 4-3 neobsahují velké množství odlehlých hodnot jednotlivých ukazatelů. Extrémní hodnoty jsou opět patrné u ukazatele HDP/obyv. v PPS (GDP_pc) a ukazatele Terciární úroveň dosaženého vzdělání (EDU_ter). Nejnižší medián nově reprezentuje ukazatel Lidé žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce (PiH_LWO).

4.3 HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 ČR POMOCÍ EUKLIDOVSKÉ VZDÁLENOSTI

Vhodnou metodou pro hodnocení regionálních disparit regionů NUTS 2 v České republice byla zvolena metoda analýzy vzdáleností. Disparita je pomocí metody vzdálenosti statisticky aproximována. Metoda měří přímou vzdálenost dvou bodů. Výslednou hodnotou je vždy hodnota vyšší nebo rovna nule, přičemž vyšší hodnoty vychází pro body vykazující menší podobnost a nižší hodnoty pro body s větší podobností. Obecným pravidlem je,

že čím se hodnota blíží k nule, tím je vývoj v daném regionu optimálnější. Díky této metodě je možné prozkoumat vícerozměrný datový soubor 9 vybraných ukazatelů politiky soudržnosti EU, přičemž na 3 ukazatele je pohlíženo dle pohlaví, na muže a ženy. Srovnatelnost údajů byla zajištěna převedením na standardizované hodnoty pomocí funkce *Z-skóre*, díky níž byly hodnoty ukazatelů převedeny na srovnatelné v intervalu $<-2,5, 2,5>$.

Pro výpočet regionálních disparit na základě vzdálenosti od fiktivního bodu (míry centrální tendence) byly využity údaje meziregionálního hodnocení, a to s ohledem na maximalizační a minimalizační kritéria vybraných ukazatelů. Za míru podobnosti byl vybrán obvyklý typ *čtvercové euklidovské vzdálenosti* D_{ES} . Míra vzdálenosti neboli čtverec euklidovské vzdálenosti byl zvolen z důvodu kladení většího důrazu na objekty, jež jsou od sebe vzdáleny. Vzdálenost je měřena mírou centrální tendence, pro kterou byla stanovena hodnota mediánu, která je ve srovnání s aritmetickým průměrem pro danou datovou základnu vhodnější, neboť se jedná o asymetricky rozdělený soubor dat. Druhým krokem je tedy stanovení mediánu všech vybraných ukazatelů pro regiony NUTS 2 ČR, který představuje optimální hodnotu $z\tilde{x}_{i,r,t}$, jenž představuje standardizované hodnoty jednotlivých ukazatelů i pro regiony NUTS 2 r v čase t . Hodnota t zastupuje sledované období 2005–2015. Pro výpočet byla použita rovnice (4.3) *modifikované* podoby čtverce euklidovské vzdálenosti s využitím mediánu:

$$D_{ES}^*(zx_{i,r,t}, z\tilde{x}_{i,r}) = (zx_{i,r,t} - z\tilde{x}_{i,r})^2, \quad (4.3)$$

kde: $zx_{i,r,t}$ – standardizovaná proměnná pro i -tý ukazatel r -tého regionu,

$z\tilde{x}_{i,r}$ – medián standardizovaných hodnot ukazatelů disparit pro i -tý ukazatel r -tého regionu,

t – čas, sledované období, $t = \{2005, \dots, 2015\}$,

r – regiony NUTS 2 ČR, $r = \{1 = CZ01, \dots, 8 = CZ08\}$.

S ohledem na maximalizační a minimalizační kritéria byla vypočtena modifikace čtvercové euklidovské vzdálenosti D_{ES}^* a pro každý sledovaný indikátor buď maximální $z\tilde{x}_{i_{MAX}}$ nebo minimální $z\tilde{x}_{i_{MIN}}$ hodnota mediánu⁹⁵.

---

⁹⁵ MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. ref.11. str. 82-83.

4.3.1 HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 ČR

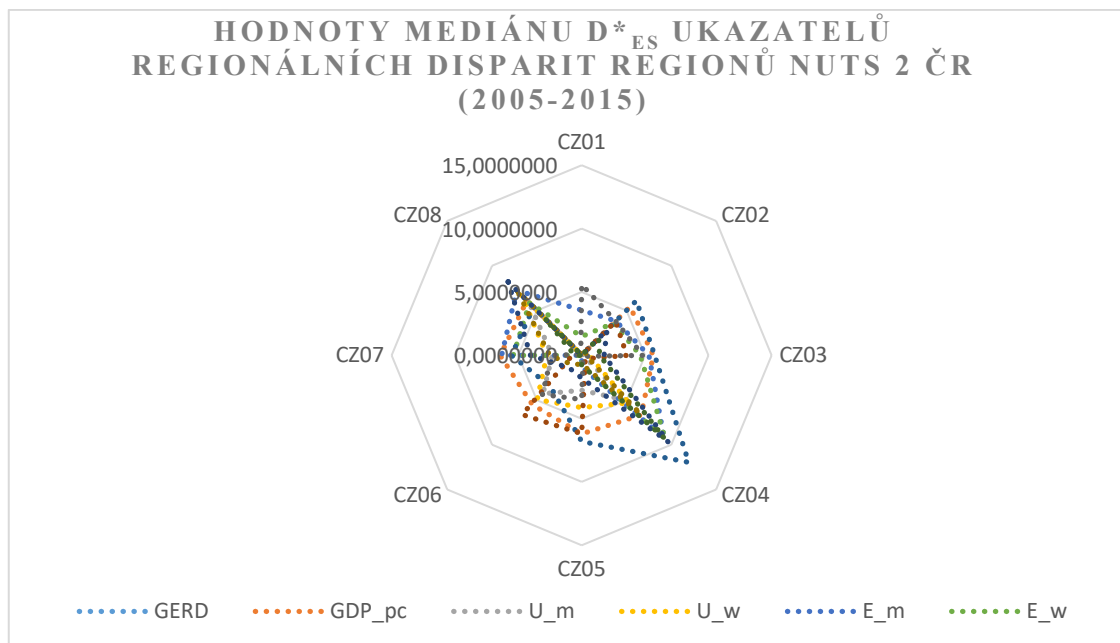
Hodnoty mediánu a modifikované euklidovské vzdálenosti D_{ES}^* vypočteny podle vzorce 4.3 jsou zobrazeny v tabulce 31 v příloze 4. Devíti ukazatelům byla vypočtena modifikovaná euklidovská vzdálenost ve sledovaném období 2005–2015. Pro hodnocení jednotlivých ukazatelů disparit je použito minimalizační kritérium vzhledem ke konstrukci modifikované čtvercové vzdálenosti od optimální hodnoty, tedy mediánu.

Nejlepšího optimálního mediánu za ukazatele Výdaje na výzkum a experimentální vývoj (GERD) nabývá region Praha a region Severovýchod ($D_{ES}^* = 0,0000005$). Na druhou stranu region NUTS 2 s největší vzdáleností od optimálního bodu je Severozápad ($D_{ES}^* = 0,000008$). Vzdálenost regionu vypovídá o jeho rozdílnosti, čím větší je vzdálenost, tím větší je míra disparity v rámci daného regionu.

Kritériem ukazatele Regionální HDP/obyv. (GDP_pc) v PPS je maximalizace hodnot, tedy aby hodnoty byly co nejvyšší. Stanovené podmínky splňuje region NUTS 2 Praha, který svou hodnotou modifikované vzdálenosti se přibližuje stanovenému optimálnímu mediánu. Veškeré hodnoty jsou uvedeny v tabulce 31. Nejvzdálenějším regionem NUTS 2 ČR je Severozápad ($D_{ES}^* = 6,670$) a Střední Morava ($D_{ES}^* = 6,429$).

Z obrázku 4-4 je patrné, že ukazatel Míry nezaměstnanosti mužů (U_m) a žen (U_w), co se týká vzdálenosti, se výrazně od sebe v regionech neliší. Regiony NUTS 2 s optimální hodnotou jak pro muže, tak pro ženy jsou Praha ($D_{ES}^* = 0,023$ u mužů, $D_{ES}^* = 0,024$ u žen), Střední Čechy ($D_{ES}^* = 0,183$ u mužů, $D_{ES}^* = 0,450$ u žen) a Jihozápad ($D_{ES}^* = 0,141$ u mužů, $D_{ES}^* = 0,585$ u žen). Nejvzdálenějším regionem NUTS 2 je region Moravskoslezsko, kde hodnota vzdálenosti pro muže je $D_{ES}^* = 5,854$ a pro ženy $D_{ES}^* = 6,667$.

Obrázek 4-4: Modifikovaná čtvercová vzdálenost regionů NUTS 2 ČR

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2018

U ukazatele Míry zaměstnanosti mužů (E_m) i žen (E_w) převažují hodnoty vzdálenější od optimálního mediánu. Důvodem je rozdílnost hodnot pro daný ukazatel. V regionu NUTS 2 Severovýchod, je optimální medián tohoto ukazatele pro muže (E_m) roven hodnotě 0,001 a pro ženy hodnotě 0,003. Mezi regiony s odlehlými hodnotami modifikované euklidovské vzdálenosti patří region Severozápad ($m-D_{ES}^* = 9,211$, $w-D_{ES}^* = 9,324$) a Moravskoslezsko ($m-D_{ES}^* = 7,259$, $w-D_{ES}^* = 5,826$).

V tabulce 31 v příloze 4 je viditelné, že pro ukazatele Terciární úroveň dosaženého vzdělání (EDU_{ter}) je optimální hodnotou $D_{ES}^* = 0,005$. Vypočtená hodnota náleží regionu NUTS 2 Praha, který je blízko optimu, a tudíž zde nejsou velké nerovnosti v daném ukazateli. Mezi region s velkou četností výskytu disparit v rámci ukazatele EDU_{ter} patří region soudržnosti Severozápad ($D_{ES}^* = 11,951$).

Ukazatel Oběti dopravních nehod (VRA) v rámci hodnotícího kritéria minimalizuje své hodnoty, jak je zřejmé z obrázku 4-4. Optimální hodnoty nabývají hned čtyři regiony. Mezi regiony s hodnotou přibližující se optimálnímu mediánu patří Praha ($D_{ES}^* = 0,007$), Severozápad ($D_{ES}^* = 0,416$), Střední Morava ($D_{ES}^* = 0,757$) a Moravskoslezsko ($D_{ES}^* = 0,247$). Naopak nevzdálenější hodnoty patří regionům NUTS 2 Severovýchod ($D_{ES}^* = 6,192$) a Jihovýchod ($D_{ES}^* = 6,621$).

Kritériem ukazatele Lidé žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou páce (PiH_LWI) je minimalizovat hodnoty. Prostřednictvím výpočtu modifikované euklidovské vzdálenosti bylo zjištěno, že region, který se nejvíc vzdaluje optimálnímu mediánu je region NUT S2 Praha ($D_{ES}^* = 5,581$). Naopak nejbližší hodnoty optimálního mediánu nabývají regiony Moravskoslezsko ($D_{ES}^* = 0,084$) a Severozápad ($D_{ES}^* = 0,136$).

Ukazatel Osoby ohrožené chudobou (RoP) reprezentuje, jak velká vzdálenost je mezi nejvzdálenější hodnotou a optimálním mediánem. Region NUTS 2 Praha představuje pro uvedený ukazatel optimální hodnotu mediánu $D_{ES}^* = 0,023$. Na druhou stranu nejvzdálenější region soudržnosti Moravskoslezsko s hodnotou $D_{ES}^* = 7,186$.

Posledním ukazatelem Naděje na dožití při narození (LE) je opět vidět pohled na euklidovskou vzdálenost rozděleně dle pohlaví (LE_m/LE_w). Ukazatel opět nevykazuje velké rozdíly ve výsledcích v rámci pohlaví. Region NUTS 2 s optimálním mediánem je Praha, kde hodnota vzdálenosti nabývá $D_{ES}^* = 0,002$ u mužů a $D_{ES}^* = 0,007$ u žen. Naopak nejvzdálenější hodnoty modifikované čtvercové euklidovské vzdálenosti tohoto ukazatele je možné vidět u regionu NUTS 2 Severozápad (m- $D_{ES}^* = 9,676$, w- $D_{ES}^* = 9,198$).

4.4 VYHODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 ČR

Vyhodnocení regionálních disparit regionů NUTS 2 v České republice bylo provedeno pomocí *bodové metody*. Bodová metoda analyzuje regiony NUTS 2 v rámci dosažené buď maximální nebo minimální hodnoty. Při progresivním poklesu ukazatele je hodnota vyhodnocena jako minimální. V opačném případě v situaci, kdy je za progresivní považován růst hodnoty daného ukazatele ve sledovaném území, je hodnota brána za maximum.

Pokud je kritérium stanovené pro hodnotu minimální, pak její výpočet je dán rovnicí:

$$B_{ij} = \frac{x_{i \min}}{x_{ij}} \quad (4.4)$$

Naopak jestli je bodová hodnota indikátoru brána za maximální, je určena pomocí rovnice:

$$B_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{i \max}} \quad (4.5)$$

kde hodnota B_{ij} v rovnici reprezentuje bodovou hodnotu i-tého indikátoru pro j-tý region, x_{ij} znamená výchozí hodnotu i-tého indikátoru pro j-tý region, $x_{i \max}$ je maximální hodnota i-tého indikátoru a $x_{i \min}$ představuje minimální hodnotu indikátoru. V rámci hodnocení je regionu přiděleno množství bodů (100), přičemž ostatní regiony jsou ohodnoceny v rámci příslušného intervalu 0–100 bodů.

Velkou výhodou metody je její schopnost shrnout do jedné syntetické charakteristiky, jejíž výsledkem je bezrozměrné číslo ukazatelů, které jsou zachyceny v různých měrných jednotkách, čímž zmenší škálu odlehlých hodnot. Prostřednictvím získaného syntetického indikátoru je následně stanoveno pořadí jednotlivých regionů i celkové nebo dílčí regionální rozdíly⁹⁶.

Hodnocení regionálních disparit regionů NUTS 2 v České republice pomocí bodové metody je provedeno v příloze 4.

4.4.1 KOMPARATIVNÍ HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT REGIONŮ NUTS 2 ČR POMOCÍ BODOVÉ METODY

Závěrečným krokem diplomové práce je zhodnocení nerovností regionů NUTS 2 v České republice v referenčním období 2005–2015. Jednotlivým ukazatelům byly prostřednictvím bodové metody rozděleny a vypočteny body. Prostřednictvím výše uvedené bodové metody došlo k sečtení vypočtených bodů. Metodika výpočtu zahrnuje součet vypočtených bodových hodnot sledovaného regionu a ukazatele za všechny roky referenčního období (11 let). Tímto postupem byly provedeny součty všech ukazatelů. Dalším krokem byl součet celkových dosažených hodnot u daného regionu a jednotlivých ukazatelů, čímž se vypočítá výsledná hodnota na základě bodové metody. Bodové skóre vypovídá o sledované úrovni disparit v regionech, a proto lze jej využít ke stanovení pořadí regionů dle úrovně nerovností v regionech.

---

⁹⁶ MELECKÝ, Lukáš a Michaela STANÍČKOVÁ. *Hodnocení konkurenceschopnosti regionů České republiky v kontextu Lisabonské strategie*. Ekonomické Revue. 2011, č. 3, s. 183-201.

Tabulka 4-5 znázorňuje pořadí regionů NUTS 2 v České republice dle bodové metody, která vychází z mediánu modifikované euklidovské vzdálenosti, které jsou zachyceny v příloze 4. Díky pořadí bodových hodnot lze hodnotit relativní disparity mezi regiony NUTS 2 ČR. Stanovené celkové pořadí regionů NUTS 2 ČR je sestaveno na základě celkového počtu získaných bodů v rámci sledovaných ukazatelů, ve vztahu ke kritériální hodnotě (maximu nebo minimu ukazatele).

Tabulka 4-4: Pořadí regionů NUTS 2 v České republice pomocí bodové metody

Pořadí	Region	Body celkem
1.	CZ01	56 750,350
2.	CZ06	1 525,361
3.	CZ02	781,986
4.	CZ03	403,018
5.	CZ05	356,525
6.	CZ07	253,693
7.	CZ08	194,030
8.	CZ04	105,236

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2018

První region NUTS2 s nejnižšími disparitami představuje region NUTS 2 Praha, naopak největší disparity (regiony s nejhorším pořadím) se vyskytují v regionech Moravskoslezsko a Severozápad. Z tabulky lze vyčíst jasnou dominanci regionu NUTS 2 Praha, který získal maximální bodové ohodnocení 56,8 tisíc. Důvodem tak vysoké bodové dominance je fakt, že se jedná o nejkonkurenceschopnější region, a to nejen v České republice, ale taky v EU. V rámci zkoumání jednotlivých ukazatelů region Praha po většinu času měření vykazoval dobré hodnocení. Dalším důvodem vysokého bodového hodnocení je nižší ovlivnění ukazatelů periferiemi.

5 ZÁVĚR

Existují dva důvody, proč chceme identifikovat důležité znaky sledovaných subjektů jako nositelů vlastností. Vzájemně je komparovat a podrobit analýze našeho poznání.

Prvním z důvodů je potřeba poznat a zkoumat rozdílnost znaků subjektů, kde zpravidla jde o zjišťování, v čem jednotlivé vymezené subjekty – státy, země, regiony, obce, podniky – zaostávají a jaký to má vliv na jejich změny. Jedná se o zjišťování *negativních* znaků označujících jako *disparitní přístup*.

Druhým důvodem může být zájem o poznání jedinečnosti, schopnosti se odlišit od ostatních zkoumaných subjektů. Jedná se o komparativní výhodu zkoumaných subjektů, tedy plnit *pozitivní* roli. Odlišnost těchto dvou aspektů vede k rozdělení disparit ve smyslu *pozitivních* a *negativních*.

Vlivem největšího rozšíření EU o 10 nových států v roce 2004 jsou regionální disparity chápány ve smyslu *negativního jevu* představující problém, který ovlivňuje rozvoj regionů. EU se prostřednictvím politiky soudržnosti snaží snižování a eliminaci regionálních disparit, které mají nepříznivý vliv na harmonický a vyvážený rozvoj regionů a blahobyt občanů. Pojem disparita nepředstavuje problém pouze na úrovni unie, ale řeší ho i jednotlivé členské státy.

Česká republika se s tímto problémem potýká dlouhodobě ve svém vývoji. Neboť negativní disparitu lze také chápat, jak slabou stránku regionu či státu. Naopak určitá míra rozdílnosti mezi regiony zkoumána ze strany jedinečnosti může být brána za silnou stránku regionu.

Diplomová práce byla věnovaná komparaci regionálních disparit regionů NUTS 2 v České republice. Region soudržnosti s největší rozlohou a počtem obyvatel je Jihovýchod, naopak nejmenším regionem dle rozlohy je region Praha a nejnižší počet obyvatel žije v regionu Severozápad. Největší hustotu zalidnění má region soudržnosti Praha. Vysoká hodnota zalidnění je odrazem, že Praha je nejen regionem NUTS 2, ale také se řadí do klasifikace NUTS 3 a představuje hlavní město České republiky. Celkový počet regionů hodnocených v diplomové práci představuje 8 regionů NUTS 2.

Cílem diplomové práce bylo analyzovat, komparovat a následně vyhodnotit disparity v regionech soudržnosti NUTS 2 v České republice ve zvoleném sledovaném období 2005–2015. Na základě vybraných indikátorů politiky soudržnosti EU bylo vybráno devět ukazatelů regionálních disparit v rámci jednotlivých dimenzí Strategie Evropa 2020, jako je inteligentní růst, udržitelný rozvoj a růst podporující začlenění. Datovou základnu poskytla databáze Eurostatu a Českého statistického úřadu.

Na základě vybraných jednorozměrných a vícerozměrných matematicko-statistických metod (popisné statistické charakteristiky, metoda semaforu, metoda meziroční difference, metoda modifikované euklidovské vzdálenosti, bodová metoda) bylo provedeno kvantitativní hodnocení regionálních disparit. Byla provedena zjednodušená situační analýza jednotlivých regionů NUTS 2 ČR.

Základní statistické charakteristiky byly vypočteny v rámci sledovaného období – počátek období (2005), prostředek období (2010) a konec referenčního období (2015). Pomocí *popisných statistických charakteristik* bylo zjištěno, že největší podíl maxima a minima za konec sledovaného období (2015) je zjevné u ukazatele Naděje na dožití při narození u obou pohlaví ($m=0,95$, $w=0,96$). Vysoká hodnota variačního koeficientu ($0,62$) byla vypočtena u ukazatele Lidé žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce. Z toho lze konstatovat, že u obou ukazatelů dochází k největšímu odchýlení od průměru. Naopak nejnižší podíl maxima/minima je patrný u ukazatele Výdaje na výzkum a experimentální vývoj ($0,17$). Variační koeficient je nejnižší u ukazatele Naděje na dožití při narození u obou pohlaví ($m=0,02$, $w=0,01$). U všech ukazatelů byla vypočtena hodnota variačního koeficientu nižší než 50 %, což ukazuje na větší homogenitu, tzn. disparity mezi danými regiony jsou nižší.

Box-ploty ukazatelů regionálních disparit neobsahují velké množství odlehklých hodnot. V jednotlivých box-plotech byly identifikovány extrémní hodnoty především u regionu NUTS 2 Praha po celé sledované období.

Metoda semaforu byla vyhodnocena jako vhodná a názorná metoda pro identifikaci regionálních disparit, neboť podává o ukazatelích rychlý a dokonalý přehled. Metoda ukazuje, jakých hodnot dosahoval region v průběhu sledovaného období, a to ve formě barevných škál.

Za pomoci zvolené *metody modifikované čtvercové euklidovské vzdálenosti* s mírou centrální tendence v podobě mediánu byly vypočteny regionální disparity. Hodnoty jednotlivých ukazatelů byly převedeny na standardizované hodnoty pomocí *Z-skore*. Výhodou metody vzdálenosti od fiktivního neboli optimálního bodu patří jednoznačně schopnost shrnout různé jednotky do jedné charakteristiky, kterou je bezrozměrné číslo. Optimální hodnotou byl zvolen pro všechny ukazatele medián.

Díky *bodové metody* bylo zjištěno, že region NUTS 2 Praha představuje region s nejnižšími disparitami vůči optimální hodnotě. Druhým regionem s vysokým počtem bodů je region Jihovýchod. Výsledek nepřímo potvrzuje, že existuje úměrný vztah mezi úrovní rozvoje regionu a mírou disparit. Naopak mezi regiony s nejnižšími dosaženými body patří region Moravskoslezsko a Severozápad, kde byly hodnoty disparit nejvyšší. Pořadí bodové metody může vést k domněnku, že metropolitní oblasti jsou díky své vyspělosti odolnější vůči negativním vlivům, jak z vnějška, tak uvnitř republiky.

V rámci diplomové práce byla určena hypotéza, zda v letech 2005–2015 dochází ke snižování regionálních disparit na úrovni regionů soudržnosti v ČR. Dle použitých metod, tedy metody popisné statistické charakteristiky, metody semaforu, metoda modifikované čtvercové euklidovské vzdálenosti a bodové metody lze říci, že dochází k postupnému snižování regionálních disparit. Na základě použitých metod lze konstatovat, že od roku 2005 se regionální disparity snižovaly, avšak pouze do roku 2008. Po nástupu hospodářské krize se regionální disparity prohloubily. Od roku 2010 se jednotlivé regiony snaží o oživení ekonomiky, díky kterému opět dochází k poklesu rozdílů mezi regiony soudržnosti ČR. Z výše uvedených poznatků vyplývá, že hypotézu o snižování regionálních disparit v letech 2005–2015 lze potvrdit, avšak rok 2008 tuto hypotézu vyvrací. U sledovaných metod můžeme říci, že region NUTS 2 Praha dosahoval lepších výsledků než ostatní regiony. Vzhledem k hypotéze bylo vybráno referenční období rok po vstupu České republiky do Evropské unie, tedy rok 2005–2015. V rámci Operačních programů je nejvíce finanční pomoci cíleno právě do nejvíce problematických oblastí, tedy do regionu Moravskoslezsko a Severozápad. Disparity mezi jednotlivými regiony NUTS 2 v České republice byly a stále budou přetrvávat. Avšak v rámci pozorování referenčního období dochází v mnoha oblastech k jejich snižování, což má za následek pozitivní rozvoj státu jak v ekonomické, sociální tak i územní sféře.

Pro rozšíření výsledků a kompletnějších zhodnocení regionálních disparit by bylo možné použít více ukazatelů a uplatnit další metody. Nabízejí se metody: metoda průměrné odchylky, metoda vážené součtu, metoda VIKOR, shluková metoda, metoda reálné konvergence, metoda TOPSIS a faktorová analýza. Dalším zajímavým zkoumáním regionálních disparit v rámci České republiky by mohlo být zaměření se na regionální disparity nižší územní úrovně či porovnání v rámci Visegradské čtyřky.

SEZNAM LITERATURY

ODBORNÉ KNIHY

- [1] BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2009. 188 s. ISBN 978-80-7400-111-6.
- [2] FOJTÍKOVÁ, Lenka et al. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava Ekonomická fakulta, 2014. 364 s. ISBN 978-80-248-3333-0.
- [3] HENDL, Jan. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. 3.vyd. Praha: Portál, 2009. 696 s. ISBN 978-80-7367-482-3.
- [4] JUREČKA, Václav a Ivana JÁNOŠÍKOVÁ. *Makroekonomie, základní kurs*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2009. 312 s. ISBN 978-80-248-0530-6.
- [5] KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSKÝ, J., IVAN, I. *Socioekonomická geografie a regionální rozvoj: regionální analýzy v přístupech socioekonomické geografie k regionálnímu rozvoji*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava Ekonomická fakulta, 2013. 146 s. ISBN 978-80-248–3287-6.
- [6] KUTSCHERAUER, Alois, Hana FACHINELLI, Jan SUCHÁČEK, Karel SKOKAN, Miroslav HUČKA, Pavel TULEJA a Petr TOMÁNEK. *Regionální disparity: disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2010. 266 s. ISBN 978-80-248-2335-5.
- [7] MACHÁČEK, J., P. TOTH a R. WOKOUN. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Nakladatelství Oeconomica, 2011. 200 s. ISBN 978-80-245-1836-7.
- [8] MELECKÝ, Lukáš. *Regionální disparity, soudržnost a konkurenceschopnost v regionech NUTS 2 zemí Visegrádské čtyřky*. Ostrava 2014. Doktorská dizertační práce. Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra evropské integrace.
- [9] MELECKÝ, Lukáš a Michaela STANIČKOVÁ. *Hodnocení konkurenceschopnosti regionů České republiky v kontextu Lisabonské strategie*. Ekonomické Revue. 2011, č. 3, s. 183-201.

- [10] MELECKÝ, L., STANÍČKOVÁ, M. *Soudržnost a konkurenceschopnost vybraných zemí a regionů Evropské unie*, vol. 44. Ostrava: VSB-TU Ostrava, 2015. 336 s. ISBN 978-80-248-3838-0.
- [11] MOLLE, Willem. *European cohesion policy: Regions and Cities*. London: Routledge, 2007. 347 s. ISBN 978-0-415-43812-4.
- [12] NOVOTNÁ, Martina. *Regionální politika EU*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita, 2008. 210 s. ISBN 978-80-7400-195-6.
- [13] SKOKAN, Karel. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava: Repronis Ostrava, 2003. 114 s. ISBN 80-7329-023-5.
- [14] STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.
- [15] VARADZIN, František et al. *Regiony a vnější ekonomické vztahy*. Ostrava: VŠB – TUO, OFTIS Ostrava, 2005. 195 s. ISBN 80-248-0968-0.
- [16] WOKOUN, R., P. MATES AJ. KADEŘÁBKOVÁ et al. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 474 s. ISBN 978-80-7380-304-9.
- [17] ŽÍTEK, Vladimír a Viktorie KLÍMOVÁ. *Regionální politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 106 s. ISBN 978-80-210-4761-7.
- [18] ŽIŽKA, Miroslav et al. *Hospodářský rozvoj regionů: vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita*. Praha: Kamil Mařík – Professional Publishing, 2013. 224 s. ISBN 978-80-7431-131-4.

ELEKTRONICKÉ DOKUMENTY

- [19] ČÍHAŘ, Jiří. DataSpectrum – Excel Asistent Magazin [online]. 2008 [cit. 29. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.dataspectrum.cz/excelmag/download/eam0108.pdf>.
- [20] EUROSTAT. *European regional and urban statistics. Reference Guide*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2010. 263 s. ISBN 978-92-79-15731-8.
- [20] MEJSTRÍK, Jiří. *Porovnání ekonomické výkonnosti Prahy a evropských regionů a příjmového rámce jejich obyvatel (podle územního vymezení EU NUTS)* [online]. Praha,

2015 [cit. 24. 3. 2018]. ISBN 978-80-87931-44-8. Dostupné z: http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/analyzy/Obyvatelstvo/Porovna%CC%81ni%CC%81%20ekonomicke%CC%81%20vy%CC%81konnosti%20evropsky%CC%81ch%20regionu%CC%8A%20text%202015%20defin_pdf.pdf.

[21] SKOKAN, Karel et al. *Regionální disparity v mezinárodním srovnání* [online]. 2008 [cit. 19. 2. 2018]. Dostupné z: http://disparity.idealnihosting.cz/vysledky/05_studie_du4.pdf.

[22] SOUČEK, Eduard. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu [online]. 2006 [cit. 29. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.vsem.cz/data/data/sis-ukazky-kapitol/uc_sta_kapitola.pdf.

[23] TULEJA, Pavel. *Možnosti měření regionálních disparit – nový pohled* [online]. Disparity.idealnihosting.cz, 2009 [cit. 19. 3. 2018]. Dostupné z: http://disparity.vsb.cz/vysledky/14_PS2_Aplikace_vybranych_metod.pdf.

INTERNETOVÉ STRÁNKY

[24] ČESKÉ NOVINY. *Nezaměstnanost v Česku v lednu stoupla na 3,9 procenta* [online]. Praha: © Copyright 2018 ČTK, 2018 [cit. 26. 3. 2018]. ISSN 1213-5003. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nezamestnanost-v-cesku-v-lednu-stoupla-na-3-9-procenta/1583247>.

[25] EUROPEAN COMMISSION (2014a). *Cohesion Policy and Czech Republic*. Europa.eu [online]. 2014 [cit. 15. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/information/cohesion-policy-achievement-and-future-investment/factsheet/czech_republic_cz.pdf.

[26] EUROPEAN COMMISSION. *Priorities for 2014–2020*. Europa.eu [online]. 2015 [cit. 14. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/priorities.

[27] EUROPEAN COMMISSION (2014b). *Summary of Partnership agreement for the Czech Republic, 2014-2020*. Europa.eu [online]. 2014 [cit. 15. 3. 2018]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/partnership-agreement-czech_republic-summary-aug2014_en.pdf.

- [28] EUROSOP.CZ. *Regionální politika 2014–2020*. Euroskop.cz [online]. 2017 [cit. 14. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9197/sekce/regionalni-politika2014-2020/>.
- [29] EUROSTAT. *Login for information on a specific topic*. Ec.europa.eu [online]. 2018 [cit. 29. 3. 2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat>.
- [30] EUROSTAT. *NUTS classification*. Europa.eu [online]. 2013 [cit. 19. 2. 2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview>.
- [31] EUROSTAT. *NUTS – Nomenclature of territorial units for statistics* (2013). Epp.eurostat.ec.europa.eu [online]. [cit. 24. 3. 2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/345175/7451602/nuts-map-CZ.pdf>.
- [32] EUROSTAT (2018a). Database. Europa.eu [online]. 2018 [cit. 2. 4. 2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
- [33] EUROSTAT. *Statistika terciárního vzdělávání*. Ec.europa.eu [online]. 2018 [cit. 26. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tertiary_education_statistics.
- [34] EVROPSKÁ KOMISE. *Hlavní investiční politika EU*. Europa.eu [online]. 2015 [cit. 14. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/what/investment-policy/.
- [35] EVROPSKÁ KOMISE. *Které regiony? Regionální politika* [online]. 2015 [cit. 20. 2. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/region/index_cs.htm.
- [36] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evropské fondy 2014–2020: Jednoduše pro lidi* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR – Národní orgán pro koordinaci, 2014 [cit. 14. 3. 2018]. ISBN 978-80-87147-78-8. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/e0e17c56-ece3-4f8c-8b98-2ecaa84b983c/publikace-ROADSHOW.pdf>.
- [37] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Programové období 2007-2013*. Strukturalni-fondy.cz [online]. 2012 [cit. 20. 2. 2018]. Dostupné z:

<http://dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/Predchozi-programova-obdobi/Programove-obdobi-2007-2013>.

[38] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Programové období 2014-2020*. Dotaceeu.cz [online]. 2012 [cit. 20. 2. 2018]. Dostupné z <http://dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020>.

[39] PRAŽSKÝ HRAD. *O České republice* [online]. Praha, 2018 [cit. 25. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/o-ceske-republice>.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČSU	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
EAFRD	European Agriculture Fund for Rural Development Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EHS	Evropské hospodářské společenství
EMFF	European Maritime and Fisheries Fund Evropský námořní a rybářský fond
ERDF	European Regional Development Fund Evropský fond pro regionální rozvoj
ES	Evropské společenství
ESF	European Social Fund Evropský sociální fond
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	European Union Evropská unie
EU-15	15 členských států Evropské unie
EU-25	25 členských států Evropské unie
EU-28	28 členských států Evropské unie
EUR	Euro
EUROSTAT	European Statistical Office Statistický úřad Evropské unie
FIFG	Financial Instrument for Fisheries Guidance Finanční nástroj na podporu rybolovu
FS	Cohesion Fund

	Fond soudržnosti
GIS	Geografické informační systémy
HDP	Hrubý domácí produkt
HSS	Politika hospodářské a sociální soudržnosti
JEA	Single Europe Act
	Jednotný evropský akt
LAU	Local administrative unit
	Místní správní jednotky
NRP	Národní rozvojový plán
NSRR	Národní strategický referenční rámec
NUTS	Nomenclature of Territorial Unit for Statistics
	Nomenklatura územních statistických jednotek
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OP	Operační program
PA	Partnership Agreement
	Dohoda o partnerství
PPS	Purchasing Power Standard
	Parita kupní síly
SOZS	Strategické obecné zásady Společenství
SSR	Společný strategický rámec

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 2-1: Způsobilost regionů NUTS 2 v období 2014–2020.....	25
Obrázek 3-1: Regiony NUTS 2 České republiky	34
Obrázek 3-2: Vývoj HDP na obyvatele v regionech NUTS 2 v ČR (v PPS)	36
Obrázek 3-3: Míra nezaměstnanosti v regionech NUTS 2 ČR podle pohlaví (muži – horní graf, ženy – dolní graf, v tis osob)	40
Obrázek 3-4: Míra zaměstnanosti v regionech NUTS 2 ČR podle pohlaví (muži – horní graf, ženy – dolní graf, v tis. osob).....	41
Obrázek 3-5: Dosažené terciární vzdělání v regionech NUTS 2 ČR (věk 25–64 let, v % populace).....	43
Obrázek 4-1: Box ploty vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR (rok 2005).....	58
Obrázek 4-2: Box ploty vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR (rok 2010).....	60
Obrázek 4-3: Box ploty vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR (rok 2015).....	62
Obrázek 4-4: Modifikovaná čtvercová vzdálenost regionů NUTS 2 ČR	65

SEZNAM TABULEK

Tabulka 2-1: Počty obyvatel pro jednotky NUTS v Evropské unii	12
Tabulka 2-2: Zprávy o hospodářské, sociální a územní soudržnosti EU.....	14
Tabulka 2-3: Cíle politiky soudržnosti a jejich financování	23
Tabulka 2-4: Kategorie regionů a jejich rozdělení podle HDP/obyv.	23
Tabulka 3-1: Rozloha a počet obyvatel regionů NUTS 2 ČR	34
Tabulka 3-2: Vybrané ukazatele politiky soudržnosti EU pro identifikaci a hodnocení regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR	45
Tabulka 4-1: Vybrané popisné charakteristiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR (rok 2005)	57
Tabulka 4-2: Vybrané statistické charakteristiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR (rok 2010).....	59
Tabulka 4-3: Vybrané statistické charakteristiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 ČR (rok 2015).....	61
Tabulka 4-4: Pořadí regionů NUTS 2 v České republice pomocí bodové metody	68

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Vybrané ukazatele pro hodnocení situační analýzy regionů NUTS 2 v České republice

Příloha 2: Vybrané ukazatele regionálních disparit regionů NUTS 2 v České republice

Příloha 3: Meziroční změny vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 v České republice

Příloha 4: Modifikace čtvercové euklidovské vzdálenosti mediánu regionů NUTS 2 v České republice